

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

Bráni vstupu Turecka do EÚ porušovanie práv kurdskej menšiny?

(bakalářská práce)

Autor: Zuzana Pačutová

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Radka Druláková, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Podakovanie

Rada by som poďakovala Mgr. Ing. Radke Drulákovvej, Ph.D. za jej cenné rady a pripomienky, vďaka ktorým sa mi podarilo prekonať tvorivé krízy. Súčasne by som chcela poďakovať Jánovi Koscelanskému za psychickú podporu a toleranciu v období písania tejto práce.

Abstrakt

Témou tejto práce je dodržiavanie ľudských a menšinových práv Kurdov v Turecku. Práca sa predovšetkým snaží odpovedať na otázku, či porušovanie menšinových práv kurdskej menšiny v Turecku je prekážkou, ktorá bráni Turecku vo vstupe do Európskej únie. Nedá sa poprieť, že tento problém v Turecku skutočne existuje. Práca sa ale snaží zistiť reálnu mieru, do ktorej Turecko tieto práva porušuje a nakoľko je toto porušovanie v rozpore s legislatívou Európskej únie.

Abstract

The topic of this thesis is a research of human and minority rights of Kurds in Turkey. The work especially seeks to answer the question whether violations of minority rights of the Kurdish minority in Turkey is an obstacle that prevents Turkey from joining the European Union. It cannot be denied that the problem actually exists in Turkey. However the thesis tries to figure out the real extent to which Turkey violates these rights and how these violations are contrary to European Union legislation.

Obsah

Úvod.....	1
1. Turecko a Európska únia.....	3
1.1. Turecko a EÚ, ako to prebiehalo?	3
1.2. Kritériá pre vstup do Európskej únie	6
1.2.1. Kodanské kritériá	7
1.2.2. Lisabonská zmluva.....	8
2. Kurdi a ich práva v Turecku	12
2.1. Kto sú Kurdi?.....	12
2.2. Prístupové kritériá a stav ich plnenia Tureckom	16
2.2.1. Uznanie kurdskej menšiny.....	16
2.2.2. Sloboda požívania kurdskeho jazyka	20
2.2.3. Asimilácia Kurdov.....	22
3. Postup Turecka pri plnení Kodanských kritérií s ohľadom na kurdsú menšinu.....	24
3.1. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd	24
3.2. Dodržiavanie Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v realite	26
Záver	33
Zdroje.....	35
Zoznam príloh	40

Úvod

Táto bakalárska práca sa venuje vstupu Turecka do Európskej únie. Konkrétne sa zameriava na jednu špecifickú problematiku: na ľudské a menšinové práva Kurdov v Turecku. Cieľom tejto bakalárskej práce je zistiť, či Turecku bráni vo vstupe do Európskej únie nedodržiavanie a obmedzovanie ľudských a menšinových práv Kurdov. Túto tému som si zvolila, pretože je veľmi zaujímavá a často diskutovaná. Keďže aj na území Slovenska a Českej republiky máme skúsenosti s menšinami, náš pohľad na ne je ovplyvnený touto skúsenosťou. Mňa zaujímalo, ako sa s menšinami zaobchádza a ako sa k nim pristupuje v iných kultúrach, v iných podmienkach, v inej krajine. Súčasne som bola zvedavá, či tak kultúrne odlišná krajina, akou je Turecko, dokáže naplniť štandardy v ohľade ľudských a menšinových práv, na aké sme my Európania zvyknutí a aké vyžaduje Európska únia od svojich členských krajín.

Celá práca je rozdelená pre lepšiu prehľadnosť do trochu kapitol. V prvej kapitole sa venujem vzťahu Turecka s Európskou úniou. Ponúknem čitateľovi veľmi stručný prehľad udalostí, ktoré tvoria tento vzťah. Predstavím Kodanské kritériá a podrobnejšie vysvetlím, z akých čiastkových podmienok sa skladajú. Ďalej sa venujem primárnej legislatíve Európskej únie, konkrétne tým častiam, ktoré sa týkajú ľudských a menšinových práv. Hľadám v nej iné medzinárodné zmluvy týkajúce sa ľudských a menšinových práv, na ktoré sa odkazuje a ktoré zahrňuje do svojho *acquis communautaire*. Vyberám konkrétne články z týchto zmlúv, ktoré slúžia ako hodnotiace kritérium pri neskoršej analýze. Aplikujem tieto konkrétne články na Turecko, porovnávam ich s reálnym stavom a hodnotím, či ich Turecko dodržiava, alebo nie.

Druhá časť je venovaná Kurdom. Snažím sa čitateľovi podať základné informácie o Kurdoch: vysvetľujem, v ktorých častiach krajiny sa zdržiavajú a aký to má vplyv na ich ekonomickú situáciu, a tiež o ich jazyku, ktorý je pre Kurdov veľmi dôležitý. Všetky tieto základné informácie o Kurdoch dávam do súvislosti s menšinovým problémom, ktorý v Turecku pretrváva. Ďalej sa sústreďujem na ich menšinové práva, ktoré sú im v Turecku priznávané, alebo sú im naopak odopierané. Uvádzam konkrétne príklady porušovania týchto práv. Všetky tieto informácie mi pomáhajú pri analýze, pri ktorej zhodnocujem, či Turecko ľudské a menšinové práva Kurdov

dodržuje podľa platných medzinárodných zmlúv a podľa primárnej legislatívy Európskej únie.

V tretej časti spracovávam informácie z prvých dvoch kapitol. Dávam ich do súvislosti medzi sebou a analyzujem vzniknutú situáciu. Snažím sa poukázať na nedostatky, ktoré má Turecko v ohľade menšinových práv. Rovnako sa snažím poukázať aj na pokrok, ktorý na základe medzinárodnej kritiky a pomoci Turecko v tomto smere urobilo. Analyzujem, či Turecko legislatívne spĺňa podmienky, ktoré kladie Európska únia na svoje členské a kandidátske krajiny a porovnávam legislatívu s reálnou situáciou – teda či sú zákony v praxi dodržiavané a či sú Kurdom v realite práva priznávané.

Cieľom práce nie je Turecku prideliť rolu „despotu“ a Kurdom rolu „utláčaných obetí“. Touto prácou chcem iba konštatovať a poukázať na to, že v Turecku je v ohľade ľudských a menšinových práv ešte mnoho rezerv a že Turecko má ešte čo zlepšovať.

K naplneniu cieľa mojej práce používam niektoré primárne pramene medzinárodného práva, ako Lisabonskú zmluvu a iné medzinárodné zmluvy, z ktorých čerpám informácie ohľadom kritérií, ktoré má Európska únia na svojich členov a na kandidátske krajiny v ohľade ľudských a menšinových práv. Ďalej používam odborné články a publikácie a webové stránky organizácií, ktoré sledujú dodržiavanie ľudských práv na svete (ako napríklad Human Rights Watch a každoročné správy Európskej únie o pokroku kandidátskej krajiny, ktorá zahŕňa aj časť o menšinových právach), ktoré mi zasa pomáhajú získať informácie o Kurdoch, o tom, ako žijú v Turecku a akým menšinovým právam sa tešia a aké im na druhej strane nie sú priznávané.

1. Turecko a Európska únia

Prvá kapitola mojej bakalárskej práce sa bude týkať vzťahu Európskej únie (EÚ) k Turecku a prístupových kritérií vo všeobecnosti. Predstaví čitateľovi postupnosť a vývoj vzťahov medzi Európskou úniou a Tureckom. Bude sa zaoberať pokrokom vo vyjednávaniach a ich súčasným stavom. Ďalej sa bude snažiť vysvetliť prístupové kritériá, ktoré musí krajina splniť na to, aby sa stala členom Európskej únie. Keďže je moja práca zameraná na oblasť ľudských a menšinových práv, nebude dopodrobna rozoberať všetky kritériá. Bude sa konkrétnejšie venovať práve tým, ktoré sa ľudských a menšinových práv bezprostredne dotýkajú. Bude hľadať dokumenty, ktoré sú kľúčové zo strany EÚ a ktoré tým pádom krajiny musia ratifikovať, aby sa stali členom únie.

Na to, aby sme dokázali pochopiť súčasný problém, ktorý táto bakalárska práca rieši, je potrebné sa pozrieť na krátku históriu vzťahu Turecka a EÚ. Táto časť práce nebude popisovať iba samotný proces vyjednávania a postupu, ale bude sa snažiť poukázať na prekážky, ktoré sa v jednotlivých obdobiach vyskytli. Predovšetkým sa ale bude sústrediť na prekážky týkajúce sa dodržiavania ľudských a menšinových práv v Turecku, a tým sa snažiť naplniť cieľ práce: zistiť, či Turecku bráni vo vstupe do únie porušovanie menšinových práv Kurdov.

1.1. Turecko a EÚ, ako to prebiehalo?

Turecko od zaniknutia Osmanskej ríše značne zmenilo svoj image. Zatiaľ čo počas trvania ríše bola veľmi tradične konzervatívna a nábožensky založená s islamským právom Šarija, po vzniku moderného štátu a predovšetkým po nástupe prezidenta Mustafu Kemala, zvaného Atatürk (otec Turkov) Turecko radikálne zmenilo svoju ideológiu a zmenilo na modernú krajinu. Svojou politikou a postojom sa Kemal snaží priblížiť západnému vzoru sekularizácie. Jedným z najdôležitejších zmien, ktoré zaviedol bolo zrušenie kalifátu a vyhlásenie republiky v roku 1923.¹ To znamenalo koniec islamskej krajiny založenej na náboženskom práve Šarija a začiatok rozvoja sekularizovanej krajiny, ktorá sa inšpirovala západnými krajinami a snaží sa im takto priblížiť. Do dnes sa ale kladú otázky, či je Turecko skutočne sekularizovanou krajinou, vznikajú rôzne pochybnosti, ktoré sa ale nikomu nedarí

¹ Zurcher, 2004, str.167

úplne vyjasniť. Táto zmena k sekularizovanému štátu je bezpochyby počiatočným impulzom, bez ktorého by pravdepodobne dnes Turecko nebolo kandidátskou krajinou na vstup do únie.

Čo sa týka spoločnej histórie Európskej únie a Turecka, tá sa začína v roku 1959, kedy Turecko podalo žiadosť o asociované členstvo Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP)². Členom EHP sa stalo v roku 1963 podpisom asociačnej, tzv. Ankarskej dohody. Podľa tejto dohody sa Turecko a EÚ zaväzujú vytvoriť colnú úniu. Pre Turecko by to znamenalo rovnaké výhody v rámci vývozu do krajín EÚ, či dovozu z týchto krajín, aké poskytuje aj svojim členským krajinám, tj. pri obchode s ktoroukoľvek členskou krajinou EÚ by boli zrušené všetky clá a súčasne by Turecko prijalo cenník ciel voči tretím krajinám, ktoré stanovila EÚ. Túto colnú úniu sa podarilo zavŕšiť v roku 1996. Medzitým si ale Turecko pohoršilo svoju pozíciu. V roku 1974 obsadzuje Cyprus a v roku 1980 prebieha v Turecku vojenský prevrat, ktorého cieľom malo byť vytrhnutie tureckej ekonomiky z hlbkej ekonomickej krízy. Puč ale znamenal nástup vojenskej vlády a vyhlásenie stanného práva. Zaviedla sa cenzúra a boli zrušené niektoré denníky. Bývalá vláda bola odvedená do zajatia a na jej miesto nastúpili armádny hodnostári.³ Na základe týchto udalostí sa Európska únia rozhodla zmraziť vzťahy a v najbližšej budúcnosti nenapredovať vo vyjednávaniach s Tureckom. V roku 1987 Turecko podáva svoju prvú prihlášku do EÚ, nebolo jej ale vyhovené. Štatút kandidátskej krajiny jej bol pridelený až na summite v Helsinkách v roku 1999, ktorý bol v tomto smere pre Turecko zlomový. Od roku 1999 sa teda Turecko snaží o členstvo.⁴

Vyjednávací rámec je rozdelený do 35 kapitol, z ktorých každá pojednáva o jednej určitej tematike, napr. kapitola o finančných službách, energetike a pod. Keď sa ale pozrieme na sumár kapitol, jasný progres od počiatku vyjednávania nevidíme. Postup je veľmi pomalý, až hraničiaci so stagnáciou. Medzi rokmi 2007 a 2010 bolo otvorených 13 kapitol.⁵ Uzatvorená bola iba jedna, a to kapitola č.25: Veda a výskum. O stave vyjednávania vypovedajú aj názvy kapitol, ktoré boli otvorené: prerokovávajú sa iba menej dôležité kapitoly, zatiaľ čo tie najdôležitejšie, ako voľný pohyb, poľnohospodárstvo, energetika, hospodárska a monetárna politika, či colná únia

² Turecko, 2010, http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/turecko

³ Paul, 1981, str.3-4, <http://www.jstor.org/stable/3011658>

⁴ EU-Turkey Relations, 2011, http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_en.htm

⁵ Presné informácie o otvorených a uzatvorených kapitolách v prílohe č.1

ostávajú stále neotvorené.⁶ Navyše 8 kapitol je fixne zatvorených bez možnosti otvorenia až do vtedy, kým Turecko nevyrieši svoj konflikt na území Cypru. Ten bol Tureckom napadnutý v roku 1974 ako následok dlhotrvajúcich sporov o toto územie a následne v roku 1983 bola vyhlásená nezávislá Severocyperská republika. Táto republika bola ale uznaná iba jedinou krajinou, a to Tureckom. Európska únia vznik tohto štátu samozrejme nepodporila, uznáva existenciu jedného Cypru, ktorý navonok reprezentuje územie ostrova a je zároveň aj členskou krajinou EÚ. Skutočnosť, že Turecko napadlo a obsadilo časť Cypru a ten je teraz rozdelený na dve časti nie je v rozpore s primárnou legislatívou EÚ. Konflikt vzniká na poli colnej únie a platnosti Ankarskej dohody. Turecko totiž podpísalo protokol, podľa ktorého sa právomoci Ankarskej dohody rozširujú na 10 nových vstupujúcich štátov v roku 2004, medzi nimi aj Cyprus. Turecko tento protokol podpísalo, no odmietlo uznanie Cypru.⁷ Na tureckej časti ostrova do dnešných dní pretrváva demilitarizovaná zóna strážená peacekeepingovými zložkami OSN⁸. Prekvapivým faktom ale je, že Turecko po nástupe nového proeurópskeho premiéra vyhlásilo v roku 2004 referendum o spojení „dvoch Cyprov“, no referendum bolo zamietnuté gréckou stranou Cypru.⁹

⁶ EU – Turkey relations. 2011, http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_en.htm

⁷ Turecko chce zjednotený Cyprus do polovice roku 2012, 2011, <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/turecko-chce-zjednoteny-cyprus-do-polky-roka-2012-017451>

⁸ Vstup Turecka do EÚ a cyperský problém, 2010, http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/vstup-turecka-do-eu-a-cypersky-problem

⁹ Turecko navrhlo „taiwanský model“ pre severný Cyprus, 2011, <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/turecko-navrhlo-taiwansky-model-pre-severny-cyprus-018219>

1.2. Kritériá pre vstup do Európskej únie

V nasledujúcej kapitole sa moja práca bude venovať konkrétnejším kritériám, ktoré musí Turecko, tak ako každá iná krajina, naplniť k tomu, aby sa stala plnohodnotným členom EÚ. Bude sa snažiť nájsť a analyzovať všetky interné dokumenty pripravené Európskou úniou, ale aj externé dokumenty, na ktoré sa primárnou legislatívou odkazuje. Cieľom bude vyčítať z nich všetky potrebné kroky, ktoré by malo Turecko urobiť na to, aby sa jeho vyjednávanie pohlo tým správnym smerom pre neho. Ako už bolo vyššie povedané, bude sa sústreďovať predovšetkým na problematiku ľudských a menšinových práv, zatiaľ čo tie ostatné budú iba informatívne spomenuté.

Od čias prvých integračných zoskupení, ktoré prechádzali Európskej únii (Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, Európske spoločenstvo atómovej energie, Európske hospodárske spoločenstvo) sa kritériá na výber členských krajín veľmi zmenili. Pôvodný klub silných a stabilných ekonomík sa zakladal na výbere vyvolených, ktorí sa do tohto klubu hodili a boli schopní ponúknuť pokrok, stabilitu a silnú ekonomickú spoluprácu založenú na približne rovnakej miere dávania a prijímania. Toto sa zmenilo s takzvaným južným rozšírením, kedy do EÚ vstúpili prvé menej pokrokové, predovšetkým agrárne zamerané ekonomiky, otrasené nedávnymi revolúciami a diktatúrami. Najviac ale tieto kritériá ovplyvnilo takzvané východné rozšírenie, pri ktorom vstúpilo do EÚ 10 krajín, z ktorých mnohé boli poznačené niekoľkými desaťročiami plánovanej ekonomiky, izoláciou a nedemokratickým systémom. Týmto sa klub zmenil na integráciu nie len tých elitných štátov, ale aj tých „obyčajných“ a najchudobnejších v regióne. Práve vyhládka na toto rozšírenie viedla Európsku úniu k zavedeniu tzv. Kodanských kritérií.

Na to, aby sa Turecko stalo plnohodnotným členom únie, musí prijať všetky potrebné legislatívne kroky. To znamená, že svoje zákony musí zosúladiť ako s európskou primárnou, tak aj sekundárnou legislatívou. Navyše musí byť signatárom tých zmlúv a dohôd, na ktoré primárna legislatíva odkazuje a musí sa zaviazat' k ich dodržiavaniu. Tento proces harmonizácie legislatív sa nazýva *acquis communautaire*¹⁰.

¹⁰ Acquis Communautaire, 2007, <http://www.eurofound.europa.eu/areas/industrialrelations/dictionary/definitions/acquiscommunautaire.htm>

1.2.1. Kodanské kritériá

Plnenie Kodanských kritérií je jednou zo základných požiadaviek kladených na kandidátsku krajinu. Vyhlásené boli na summite v Kodani v roku 1993 v dokumente zhrňujúcom tento summit a následne v roku 1995 na summite v Madride bola ich platnosť potvrdená. Tieto kritériá sa týkajú budúcich členov únie a predstavujú akýsi odrazový mostík. Bez toho, aby sa naplnili tieto kritériá nie je možné začať prístupové vyjednávania. Podmienky, ktoré sú zahrnuté v Kodanských kritériách boli prijaté na základe predpokladu takzvaného východného rozšírenia. Pri tom do EÚ vstupovalo 10 krajín, z ktorých väčšina bola oproti súčasným členom na značne nižšej ekonomickej úrovni. Zároveň množstvo krajín (ako napríklad Slovensko, Česká republika...) boli poznačené rokmi trvajúcou plánovanou ekonomikou. Toto rozšírenie malo za funkciu hlavne rozšíriť územie medzinárodného bezpečia na kritické krajiny a stabilizovať región ako politicky, tak aj ekonomicky. V čase prijatia týchto kritérií boli totiž tieto demokracie ešte veľmi krehké a mladé a ekonomická situácia iba ťažko predpokladateľná. Preto sa im EÚ rozhodla dať akýsi rámec, vodidlo, ktoré im malo uľahčiť utužovanie demokracie, právneho štátu a ľudských práv ako aj ich ekonomickej situácie. Tieto kritériá sa skladajú z dvoch hlavných častí: politické a ekonomické podmienky¹¹, plus je k tomu pridružená absorpčná schopnosť EÚ, ktorú ale kandidátske krajiny nedokážu ovplyvňovať. V nasledujúcej časti sa bude práca sústrediť na vysvetlenie týchto podmienok. Najprv vysvetlím pojem absorpčná kapacita a ekonomické kritérium a potom sa najdôkladnejšie budem venovať práve politickému kritériu, keďže je to práve časť, ktorá sa bezprostredne dotýka problému Kurdov v Turecku.¹²

Absorpčná kapacita EÚ je koncept hovoriaci o schopnosti únie prijať ďalšieho člena bez toho, aby to narušilo jej chod a neznižovalo jej efektivitu. Celkovo je to ale tento pojem vysvetľovaný veľmi vágne a viac než s konštruktívnymi dôvodmi je spájaná so zadnými dvierkami, ktoré si únia pri vstupe potenciálnej budúcej členskej krajiny necháva a ktorými únia vysvetľuje, prečo ju ešte nemôže prijať medzi svoje kruhy. V dokumentoch, ktoré boli vydané neskôr, bol tento pojem pozmenený. Konkrétne v Strategickom dokumente o rozširovaní z roku 2006 bola absorpčná kapacita premenovaná na tzv. integračnú kapacitu, ktorá stojí na troch pilieroch:

¹¹ Conclusion of the Presidency; European Council od Copenhagen 1993, str.13
http://ec.europa.eu/bulgaria/documents/abc/72921_en.pdf

¹² Predchádzajúci text spracovaný na základe seminárnej práce: Pačutová, 2011, str.11

inštitucionálny (únia musí zabezpečiť, aby boli inštitúcie naďalej efektívne a demokraticky kontrolovateľné), politický (únia musí byť schopná naďalej efektívne zavádzať svoje politiky do členských krajín) a rozpočtový (pred tým, než vstúpi nová členská krajina, musí sa vytvoriť rozpočtový rámec, ktorý by pokrýval jej vstup).¹³

Ekonomické kritérium odkazuje hlavne na fungujúci trh. Dôležitý je najmä v súvislosti s krajinami, ktoré ako som už vyššie spomínala, sa nachádzali v procese prechodu od plánovanej ku tržnej ekonomike. Turecka a hlavne jeho problémov s Kurdmi sa táto požiadavka bytostne nedotýka, preto nie je potrebné viac toto kritérium rozvádzať.

Tým najdôležitejším pre túto prácu je práve politické kritérium. To zdôrazňuje dôležitosť stabilných a efektívnych inštitúcií, právneho štátu a garanciu ľudských práv a práv menšín žijúcich v krajine. V dokumente ale nie sú konkrétnejšie rozvádzané ani vysvetlené, nie sú dostatočne konkrétne špecifikované na to, aby sme na ich základe dokázali posúdiť pripravenosť Turecka na vstup do únie. Preto je potrebné nájsť iné zdroje európskeho práva, ktoré sa konkrétne venujú problematike ľudských a menšinových práv a súčasne musí byť táto legislatíva súčasťou legislatívy Európskej únie. Zdrojom týchto medzinárodných zmlúv pre moju prácu bude Lisabonská zmluva, ktorá sa konkrétne odvoláva na dodržiavanie niektorých medzinárodných zmlúv a kladie ich za podmienku svojim budúcim členom.

1.2.2. Lisabonská zmluva

Základné podmienky pre štáty, ktoré môžu požiadať o členstvo sú uvedené v Zmluve o Európskej únii, ktorá bola pôvodne súčasťou Maastrichtskej zmluvy a v súčasnosti je obsiahnutá v Lisabonskej zmluve, podpísanej v roku 2007. Článok 49 hovorí, že: „*O členstvo v Únii môže požiadať každý európsky štát, ktorý rešpektuje hodnoty uvedené v článku 2 a zaviazuje sa ich podporovať.*“¹⁴ Už pri tomto článku je teda diskutabilné, či je Turecko vhodným adeptom na členstvo do európskej únie. Pravdou je, že nie je presne špecifikované, či sa jedná o geografické, či

¹³ Absorpčná kapacita; http://www.europskaunia.sk/absorpcna_kapacita

¹⁴ Článok 2 hovorí: „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii;
http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/fxac08115skc_002.pdf

ideologické a politické európanstvo. Preto odpoveď na otázku, či Turecko je alebo nie je európskou krajinou je založené na uhle pohľadu a zmysle vysvetlenia tohto článku. Budem ale kompletne abstrahovať od tejto otázky, keďže nie je predmetom môjho výskumu.

Lisabonská zmluva, ako som už vyššie spomínala, bola podpísaná v roku 2007, do platnosti vstúpila v roku 2009. Zahŕňa a upravuje Zmluvu o Európskej únii, Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ich prílohy a zároveň aj Chartu základných práv Európskej únie (ďalej iba Charta). Tá bola práve podpísaním Lisabonskej zmluvy vyhlásená za rovnocennú primárnej legislatíve a stala sa záväznou pre všetky členské štáty.¹⁵ Práve tá obsahuje základné práva, ktorými disponujú všetci občania Európskej únie, bez výnimky. Súčasne Lisabonská zmluva (konkrétne upravená verzia Zmluvy o Európskej únii) odkazuje na povinnosť všetkých členských krajín pristúpiť k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej iba Dohovor). Tieto dva dokumenty sú v mnohých článkoch veľmi podobné, preto som sa rozhodla vybrané analyzované články, týkajúce sa tureckého problému medzi sebou dávať do súvislosti. Okrem týchto dokumentov sa podľa článku 3 Zmluvy o Európskej únii členské štáty hlásia k dodržiavaniu Charty Organizácie Spojených Národov (ďalej len Charta OSN) a Európskej sociálnej charty.

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd je dokumentom Rady Európy. Ako už názov napovedá, jeho obsahom je ochrana základných ľudských práv a slobôd, ale aj práv rasových a náboženských menšín a pravidiel, na základne ktorých funguje Európsky súd pre ľudské práva. Neoddeliteľne k nemu patria aj neskôr pripravené a podpísané Protokoly, ktoré menia a dopĺňajú jednotlivé články tohto Dohovoru. Najaktuálnejší je Protokol č.14., platný od roku 2010¹⁶, ktorý v súčasnosti predstavuje plný platný obsah Dohovoru. Nasledovať bude analýza jeho jednotlivých článkov dôležitých pre problematiku Kurdov v Turecku.

Podľa článku č.2 Charty a súčasne článku č.1 Protokolu č.13 Dohovoru nikto nesmie byť odsúdený na trest smrti, ani nesmie byť popravený. Jedným z najdôležitejších a zlomových protokolov bol protokol č.6. Ten mení podmienky pre

¹⁵ Výnimku týkajúcu sa Charty má Poľsko a Veľká Británia. Podľa nej nemá Súdny dvor EÚ právo na kontrolu, či je národná legislatíva v súlade s Chartou; Lisabonská zmluva

¹⁶ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, str.3,

http://www.radaeuropy.sk/swift_data/source/dokumenty/Dohovory/SVK_CONV.pdf

vykonanie trestu smrti. Zatiaľ čo do vydania tohto protokolu bol trest smrti povolený za bežných podmienok, po jeho vydaní je obmedzený trest smrti iba na zločiny spáchané v čase vojny. Neskorší Protokol č.13 ho zakazuje úplne a za všetkých podmienok. Trest smrti je zakázaný vo všetkých európskych krajinách, okrem Bieloruska.¹⁷ V Turecku mali v tomto smere ešte donedávna veľké deficity.

Ďalším dôležitým článkom je článok č. 4 Charty a článok č. 2 Dohovoru, podľa ktorého nie je dovolené nikoho mučiť, alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu. Samozrejme, že podľa tureckej ústavy je mučenie zakázané. V praxi ale stále dáva príčiny na pochybnosti o dodržiavaní tohto článku ústavy. Podľa komisie zriadenej Radou Európy, tento problém v Turecku naďalej pretrváva a je utajovaný orgánmi, ktoré by ho mali vyšetrovať (polícia). Dôvodom je podozrenie z páchania tejto trestnej činnosti práve zložkami polície¹⁸.

Garantovaný by mal byť zo strany štátu aj zákaz zbavovania majetku a násilné vysťahovanie. Nariaďuje to Dodatkový protokol k Dohovoru v článku č. 1 a Charta v článku č. 17. Zatiaľ čo dnes už to nie je tak okatým problémom, Turecko má historické skúsenosti s presídľovaním. V tridsiatych rokoch bol prijatý zákon o presídľovaní. Podľa neho mali byť neturecké kultúry rozmiestnené medzi väčšinové turecké obyvateľstvo. Tým by sa zjednotil a vytvoril jeden nedeliteľný turecký národ. Presídľovanie bolo zamerané na Kurdov, ktorí v niektorých regiónoch tvorili (a dodnes tvoria) nadpolovičnú väčšinu miestneho obyvateľstva¹⁹. Je potrebné spomenúť aj presídľovanie Arménov počas rokov 1915 až 1918, kedy boli Arméni presídľovaní za hranice Turecka s cieľom zbaviť sa arménskej menšiny v Turecku. V tomto prípade väčšina nemala možnosť svoj majetok pred presťahovaním predať a ten bol zabavený miestnou samosprávou. V dnešnej dobe je ale presídľovanie stále problémom. Napríklad ešte v roku 2006 podľa Medzinárodnej Helsinskej Federácie za ľudské práva boli Kurdi nepriamym spôsobom prinútení k presťahovaniu do iných častí. Bezpečnostné sily ich odmietli ochraňovať pred rastúcim násilím smerovaným proti kurdským rodinám. Oboznámili ich o tejto

¹⁷ Abolitionist and retentionist countries,
<http://amnesty.org/en/death-penalty/abolitionist-and-retentionist-countries>

¹⁸ Turkey 2009 Progress Report, str.15,
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf

¹⁹ ÇAĞAPTAY, 2006, str.20-23

skutočnosti listom a kurdské rodiny sa teda museli presťahovať, aby zachránili svoje životy²⁰.

Ako Charta tak aj dohovor obsahujú články o zákaze diskriminácie na základe pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Súčasne obsahujú aj články, podľa ktorých je spoločnosť povinná podporovať kultúrnu, náboženskú a jazykovú rozmanitosť. V Turecku sa ale v tomto smere stretávame s veľkým problémom. Ako bude v ďalších kapitolách rozobraté, turecká ústava oficiálne neuznáva žiadne národnostné menšiny. To znamená jednoznačnú diskrimináciu na základe etnickej príslušnosti, jazyka, kultúry či náboženstva.

Všetky vyššie spomenuté podmienky sú súčasťou politických Kodanských kritérií. Preto, ak sa Turecko chce stať plnohodnotnou členskou krajinou, musí tieto podmienky naplniť. Jedným z problémov, ktoré bránia Turecku vo vstupe, je práve nenaplnenie politických kritérií a práve tomu sa bude bakalárska práca venovať. Ako sa Turecko pokúša ich naplniť a aký progres urobilo v tomto smere od začiatku vyjednávania bude moja bakalárska práca riešiť v nasledujúcich kapitolách.

²⁰ Turkey: Situation of Kurds in western cities such as Ankara, Istanbul, Izmir, Konya and Mersin; resettlement to these cities (2006 – 2008), 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/topic.4565c22532,4565c25f3fb,4885a91815,0,IRBC,...html>

2. Kurdi a ich práva v Turecku

Táto kapitola sa bude zaoberať vysvetlením základných pojmov, s ktorými bude neskôr pracovať. Pre to, aby čitateľ dôkladnejšie pochopil problematiku Kurdov v Turecku je dôležité objasniť základné informácie o Kurdoch. Povieme si preto kto sú Kurdi, aké oblasti Turecka obývajú, prípadne aké sú ich špecifiká. Okrajovo sa zmienim o zoskupeniach a organizáciách, ktoré vytvárajú. Je dôležité spomenúť aj to, na akých iných miestach vytvárajú komunity, ako tam žijú a ako to ovplyvňuje názor tamajších domácich obyvateľov na toto etnikum a na vstup Turecka do EÚ. Sústrediť sa budem predovšetkým na súčasný stav dodržiavania ľudských a menšinových práv Kurdov v Turecku. Všetky tieto poznatky sú dôležité pre následné pochopenie terminológie použitej v ďalších častiach i kontextu, v ktorom sa Kurdi ako národ v Turecku nachádzajú.

2.1. Kto sú Kurdi?

Na začiatok sa čitateľ oboznámi s pojmom „Kurd“ vo všeobecnosti, teda kto sú vlastne Kurdi, ktoré regióny v Turecku obývajú, čo je charakteristické pre ich jazyk, ekonomickú a politickú situáciu. Dočíta sa, ako sa Kurdi od Turkov odlišujú, alebo do akých spoločenstiev sa organizujú.

Kurdov môžeme charakterizovať ako etnikum, ktoré obýva časti niekoľkých štátov: malú časť na juhozápade Arménska, značnú časť západného Iránu a východného Iraku, malý cíp na severovýchode a severe Sýrie a napokon relatívne veľkú časť juhovýchodného Turecka.

Táto oblasť sa samotnými Kurdmi nazýva Veľký Kurdistan. Dáta ohľadom percentuálneho rozloženia a počtu Kurdov žijúcich v tejto oblasti sú veľmi ťažko prístupné, alebo vôbec neexistujú, a to najmä z politických dôvodov, ale odhaduje nasledujúce rozloženie: 45% Kurdov žijúcich v Turecku, 20% v Iraku a rovnako aj v Iráne, 5% v Sýrii a Arménsku a rovnako 5% v iných krajinách (najmä západnej Európy)²¹. Dohromady je kurdská populácia žijúca vo všetkých týchto štátoch odhadovaná na 25 – 40 miliónov²². Rovnako z politických dôvodov sa veľmi značne

²¹ Sirkeci, 2000, str.153,

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=838824&http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=838824

²² Hassanpour, Skutnabb-Kangas, Chyet, 1996, str.368, <http://www.jstor.org/stable/3444908>

líšia aj odhady percentuálneho podielu na tureckom obyvateľstve. Množstvo Kurdov žijúcich v Turecku sa vo veľkom množstve prípadov iba odhaduje, a to vo veľmi širokých intervaloch. Oficiálne štatistiky, ktoré by mali udávať percentuálne zastúpenie etníc v štáte buď neexistujú, alebo nie sú zverejňované. Napríklad podľa demografickej štúdie z roku 1965 je kurdské obyvateľstvo odhadované na 5 – 35% z obyvateľov Turecka, čo činí 3 – 15 miliónov obyvateľov kurdskej etnicity²³. Na tomto príklade vidno, aké sú odhady široké a mnohokrát nám o skutočnej realite mnoho neprezradia. Ak sa ale presunieme do bližšej minulosti, z prieskumov a odhadov z roku 1990 vyplýva, že na území Turecka sa nachádza približne 7 miliónov Kurdov²⁴ a podľa najaktuálnejšej publikácie Cambridge History je to až 12 – 15 miliónov Kurdov žijúcich v Turecku²⁵. V nasledujúcej mape vidíme červenou šípkou zaznačené regióny, v ktorých sa Kurdi vyskytujú vo veľkých objemoch, tj. 43% a viac z celkového obyvateľstva regiónu. Kompletný prehľad počtu obyvateľov kurdského etnika a jeho percentuálne zastúpenie voči väčšinovému tureckému obyvateľstvu sa nachádza v prílohe č.2.

Obrázok č.2: Regióny, v ktorých je najvyššie percentuálne zastúpenie Kurdov

Zdroj: Vlastné spracovanie, podľa: http://www.buildturkey.com/MAP/TURKEY_MAP.jpg; Mutlu Servet, Ethnic Kurds in Turkey: A Demographic Study, s.526 - 527

Aby mohli Kurdi bojovať za svoje jednotlivé práva, musia dosiahnuť základný cieľ, a to aby ich Turci uznali ako národnostnú menšinu. Ako bude mať čitateľ možnosť zistiť v nasledujúcej kapitole, Turci národnostné menšiny neuznávajú a Turecko

²³ Mutlu, 1996, str.517, <http://www.jstor.org/stable/176151>

²⁴ Tamtéž

²⁵ Kasaba, 2008, str. 334

<http://ebookbrowse.com/the-cambridge-history-of-turkey-vol4-turkey-in-modern-world-pdf-d179061502>

podľa nich tvorí jeden nedeliteľný turecký národ. Preto je pre Kurdov veľmi dôležité poukázať na rozdielnosť medzi Turkami a Kurdmi ako dvoma národmi. Jedným z najdôležitejších rozdielov medzi Turkami a Kurdmi je kurdský jazyk. Ten je pre Kurdov kľúčový v boji za nezávislosť. Odvolávajú sa na rozdielnosť kurdského a tureckého jazyka z hľadiska zaradenia do jednotlivých jazykových skupín. Zatiaľ čo turecký jazyk patrí do altaickej rodiny, Kurdština patrí medzi indoeurópske jazyky (indoiránska skupina, západoiránska vetva)²⁶. Tento fakt zdôrazňuje ich jazykovú samostatnosť a tým pádom individuálny vývoj Kurdov s históriou nezávislou od tej tureckej. Kurdština nepatrí medzi kompletne homogénne jazyky. Autori sa nezhodujú pri klasifikácii Kurdštiny. Má ale päť základných vetiev: severný, centrálny a južný kurdský dialekt, Zaza a Goraní.²⁷ Keďže Kurdi odjakživa žili v horách, navyše v uzavretých komunitách, chýba im akási kodifikácia pomocou spoločnej literatúry, štátnej alebo inej hromadnej organizácie. Súbežne sa teda vyvinulo viacero rôznych obmien jazyka a nárečí. Kompletný prehľad rozdelenia kurdského jazyku sa nachádza v prílohe č. 3.²⁸

Nepochybne je treba dodať, v akých podmienkach Kurdi žijú. Práve nerovnomerný ekonomický vývoj je podľa niektorých autorov faktorom, ktorý podnecuje vznik, či rozvoj nacionalizmu.²⁹ Ako uvidíme v nasledujúcej časti, rozvoj v kurdských oblastiach nie je rovnako rýchly, ako v tureckých. Práve naopak – kurdské oblasti sú oproti tým tureckým výrazne zaostalejšie. Ekonomická situácia v regiónoch, v ktorých sa sústreďujú Kurdi je žalostná. V nasledujúcej tabuľke je porovnané HDP per capita, z ktorej môžeme dedukovať rozvinutosť regiónov s prevažným osídlením Kurdmi. Porovnávam údaje pre celé Turecko s údajmi z 4 regiónov, v ktorých majú Kurdi najvyššie percentuálne zastúpenie. Regióny sú vybrané z mapy č.2. Keďže dostupnosť informácií ohľadom HDP per capita po jednotlivých regiónoch sú veľmi ťažko dostupné, pracujem s dátami z roku 1998, 1999, 2000 a 2001, čo bol posledný zverejnený rok. (Kompletná tabuľka s dátami z regiónov, ktorých viac ako 50% tvoria Kurdi vid'. príloha č.4).

²⁶ Katzner, 2002, str.2-3, http://books.google.com.au/books?id=FO-mRpSog0YC&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

²⁷ Kurdish Language, <http://www.kurdishacademy.org/?q=node/41>

²⁸ Predchádzajúci text spracovaný na základe seminárnej práce: Pačutová, 2011, str.4-6

²⁹ Nairn, 2003, str.146-148

Tabuľka č.1:Prehľad výšky HPD v regiónoch s vysokým percentuálnym zastúpením kurdskej menšiny

	1998	1999	2000	2001	Percentuálne zastúpenie Kurdov
Turecko	4 204	3 835	4 025	2 905	12,60%
Bingöl	1 221	1 135	1 065	795	76,63%
Hakkari	1 181	1 030	1 122	836	89,47%
Siirt	1 401	1 298	1 399	1 111	78,78%
Tunceli	2.397	2.487	1.990	1.584	55,90%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe http://www.tuik.gov.tr/ulusalhesapapp/ulusalhesap_ing_zul?tur=2; International Monetary Fund, September 2011 World Economic Outlook; Mutlu Servet, Ethnic Kurds in Turkey: A Demographic Study, s.526 – 527

Na základe údajov z tabuľky vieme vysledovať, že v regiónoch s vysokým percentuálnym zastúpením Kurdov je HDP na obyvateľa niekoľko násobne nižšie, než celkové HDP na jedného obyvateľa Turecka. Rovnako môžeme vysledovať nasledujúcu tendenciu: čím menšie percentuálne zastúpenie Kurdov v regióne, tým menší rozdiel medzi celonárodným a regionálnym HDP na jedného obyvateľa. Dôvodom týchto enormných rozdielov je napr. sústredenie sa na poľnohospodárstvo, nízka vzdelanosť, vysoká nezamestnanosť – až dvojnásobná oproti celonárodnej³⁰, polofeudálne vlastníctvo pôdy, nerozvinutá infraštruktúra, chudoba, či celková sociálna a ekonomická zaostalosť v regióne. Tá sa najviac odráža v gramotnosti obyvateľstva, ktoré dosahuje žalostne nízke hodnoty – iba 48% (oproti celonárodným 77%), ako aj v množstve detí, ktoré dokončia strednú školu, čo tvorí iba 9% všetkých kurdských detí³¹!

S Kurdmi je silne spätý aj nacionalizmus, ktorý sa spája s niekoľkými faktormi: Kurdi sú obrovská etnická skupina, ktorá nemá vlastný štát, no od dávnych dôb za neho bojuje. Najbližšie sa k nemu pravdepodobne dostali po prvej svetovej vojne, kedy bola podpísaná zmluva zo Sévres (1920). Podľa tej mal vzniknúť Kurdistan na území iba dnešného Turecka (vylúčil by tak úplne Kurdov z ostatných krajín). Táto myšlienka ale nikdy nebola realizovaná, pretože zmluvu nakoniec nahradila iná – zmluva z Lausanne, ktorá už Kurdistan neplánuje. Symbolom kurdského nacionalizmu je Kurdska strana pracujúcich (PKK). Táto militantná organizácia, ktorá je Európskou úniou, USA a samotným Tureckom vyhlásená za teroristickú, bola založená v roku 1978 a ešte aj v súčasnosti je symbolom boja za práva Kurdov

³⁰ Robins, 1993, str.663, <http://www.jstor.org/stable/2620591>

³¹ Tamtéž

a samostatný Kurdistan. Viedie gerilovú vojnu proti oficiálnej vláde Turecka a cieľom je prevzatie kontroly nad vlastným štátom – Kurdistanom. Vznik tejto militantnej skupiny sa spája s frustráciou, ktorú prežili Kurdi pri mierovej snahe o zlepšenie podmienok Kurdov v rámci Turecka. Kurdska inteligencia bola a je po desaťročia prenasledovaná, zadržovaná a v minulosti často aj mučená a zabíjaná³². Vznikom PKK vyvrcholil pocit, že sú ignorovaní, prehliadaní a podriadení tureckej vláde. Jedna z najväčších rán im bola zasadená v roku 1982, kedy nový premiér Recep Tayyip Erdoğan pripravoval znenie novej ústavy a úzko spolupracoval s kurdskou inteligenciou s prísľubom uvoľnenia atmosféry a vylepšenia vzájomných vzťahov. Nakoniec ale ústava nezahrňuje žiadne polepšenie pre Kurdov. Práve naopak, Erdogan sa vrátil ku Kemalovej politike zapierania všetkých menšín³³.

2.2. Prístupové kritériá a stav ich plnenia Tureckom

V nasledujúcej časti sa budem snažiť zistiť legislatívny a reálny stav Turecka v oblasti práv menšín, ich tolerancie a ochrany Kurdov v Turecku. To mi bude slúžiť ako merítko pre zhodnotenie a následnú analýzu, či Turecko dostatočne podporuje menšinové práva na to, aby sa mohlo stať členom EÚ. Politické kritérium Kodanských kritérií v Deklarácii znie: *„Členstvo vyžaduje, aby mala krajina stabilné inštitúcie, ktoré garantujú demokraciu, vládu práva, ľudské práva a **rešpektovanie a ochranu národnostných menšín(...)**.“* V prvej kapitole som definovala, čo pre Európsku úniu znamená dodržiavanie ľudských a menšinových práv. Zhrnula som v nej dokumenty, ku ktorým musia kandidátske krajiny pristúpiť. V tejto kapitole budem podľa týchto kritérií analyzovať podmienky, ktoré sú špecifikované najmä v tureckej ústave, prípadne v iných legislatívnych dokumentoch a budem sa snažiť zistiť, či Turecko pristúpilo k tým dokumentom, ktoré sú špecifikované v prvej kapitole.

2.2.1. Uznanie kurdskej menšiny

Prvotným a najzákladnejším znakom rešpektovania národnostných menšín predstavuje fakt, že štát uzná ich samotnú existenciu na svojom území. Ak totiž krajina právnou cestou neuzná, že na území okrem väčšinového obyvateľstva býva aj národnostná menšina či etnikum, výsledkom je, že táto menšina de facto

³² Kasaba, 2008, str.333-356,

<http://ebookbrowse.com/the-cambridge-history-of-turkey-vol4-turkey-in-modern-world-pdf-d179061502>

³³ Tamtéž

neexistuje. Nemá tak žiadnu príležitosť ani možnosť si nárokovať svoje práva. Pre štát to znamená zvolenie si tej jednoduchšej cesty, ako problém s menšinou na papieri zamiesť pod stôl. V skutočnosti sa ale týmto spôsobom problémy spolu s menšinou nestratia ani nevyriešia, iba sa problém ignoruje a zákonite musí dospieť k vyhroteniu. Práve s týmto prípadom popierania menšín sa ale stretávame v prípade Turecka. Ako neskôr uvidíme, ústava dáva veľmi jasne najavo, že v Turecku neexistujú žiadne národnostné menšiny, žiadne etniká a jediný národ, ktorý v Turecku žije, sú Turci.

Už v preambule ústavy sa dočítame, že „*zvrchovanosť je vložená úplne a bezpodmienečne do tureckého národa*“³⁴. Je dôležité zdôrazniť slovo „*národ*“. Tento pojem má síce množstvo vysvetlení, no v najširšom význame ho môžeme charakterizovať ako skupinu ľudí so spoločnými jazykovými a kultúrnymi znakmi, ktorá môže byť súčasťou jedného štátu, alebo rozdelená do viacerých³⁵. Turecko je ale domovom rôznych národov, nie iba toho tureckého (Kurdi, Arméni, Gréci, Rómovia, atď.). Ale práve tým, že sa v ústave spomína a vyzdvihuje práve ten jeden turecký národ, vyjadruje sa jednoliatosť, integrita, nepripúšťajúc existenciu národnostných menšín, či etnických skupín, ktoré by mohli na území Turecka žiť, či požadovať nejaké práva. Celý zmysel podčiarkuje slovo „*bezpodmienečne*“, ktoré celkovému výrazu pridáva na dramatickosti a dôraze, aby nikto neostal na pochybách, že teda v Turecku existuje naozaj iba jeden národ, a to bezpodmienečne ten turecký.

Ak sa presunieme pri čítaní ústavy ďalej, dostaneme sa k prvým dvom odstavcom článku 66 ústavy, v ktorých sa uvádza, že každý človek, ktorý má turecké občianstvo je Turek a dieťa, ktoré sa narodí Turkovi a Turkyni, je rovnako Turek³⁶. Tento článok nedáva absolútne žiaden priestor na sebaurčenie národnosti, ktoré je nám prirodzené. Národnosť je centrálnou vládou daná všetkým občanom, takže každý jeden občan Tureckej republiky má bezvýhradne tureckú národnosť, a to bez ohľadu na národnostný pôvod. Toto je v ponímaní práv národnostných menšín kľúčovým problémom. Ako náhle totiž nejaký štát zapiera, že nejaké národnostné

³⁴ Turkey Constitution; http://www.servat.unibe.ch/icl/tu000000_.html

³⁵ Lemberg, 2003, str.71-72

³⁶ Článok 66 tureckej ústavy; http://www.servat.unibe.ch/icl/tu000000_.html

menšiny vôbec má, je vylúčené, aby im prideľoval nejaké iné špecifickejšie kultúrne alebo jazykové práva (ako to uvidíme nižšie aj na príklade Turecka).

Keď sa ale pozrieme do minulosti Turecka, zistíme, že nie vždy to tak bolo. Ešte po prvej svetovej vojne, v mierovej zmluve z Lausanne (1923) boli podmienky v tomto smere demokratickejšie. Mierová zmluva z Lausanne je zmluva, ktorá predstavuje dôležitý míľnik v histórii Turecka. Znamená pre neho konečnú bodku za druhou svetovou vojnou a najmä za Osmanskou ríšou a začiatok moderných dejín Tureckej republiky. Inými slovami je to pre Turecko akýsi odrazový mostík, na základe ktorého sa moderný štát ďalej vyvíjal. Napriek tomu medzi súčasnou ústavou a touto zmluvou nájdeme niekoľko rozdielov v základných veciach. Markantným rozdielom medzi ústavou a mierovou zmluvou je v tom, že v ústave sa nestretneme so slovom „menšina“ v žiadnom zmysle. Zatiaľ čo zmluva z Lausanne obsahuje priamo celú sekciu, ktorá sa nazýva „ochrana menšín“³⁷ a venuje sa tejto problematike v článkoch 37 – 44. Konkrétnejšie v článku 38 sa hovorí, že: „*Turecká vláda ručí za plnú a kompletnú ochranu života a slobody všetkých obyvateľov Turecka, bez rozdielu pôvodu, **národnosti**, jazyka, rasy alebo náboženstva.*“³⁸ Toto vyhlásenie v mierovej zmluve je diametrálne odlišné od toho, ktoré sa nachádza v ústave. V tej nachádzame časť konštatujúcu rovnosť pred zákonom slovami: „*Všetci jednotlivci sú si rovní pred zákonom, bez akejkoľvek diskriminácie a bez ohľadu na jazyk, rasu, farbu, pohlavie, politický názor, filozofickú presvedčenie, náboženstvo alebo sektu, alebo v akomkoľvek podobnom ohľade.*“³⁹. Pokiaľ čítame pozorne, všimneme si, že Turecká republika neuznáva rovnosť na základe národnosti. Ba čo viac, v celej ústave sa slovo „národnosť“ nevyskytuje. Všetky tieto detaily zdôrazňujú dôležitosť myšlienky jedného nedeliteľného tureckého národa. Tento článok je dôležitým stavebným kameňom, ktorý by mala obsahovať ústava modernej krajiny, ktorá sa uchádza o vstup do EÚ.

Odklon od zmluvy vo väčšine dôležitých bodov nastal prijatím ústavy v roku 1924. Znamenala ďalší dôležitý zlom, pretože bola prijatá za vlády prezidenta Mustafu Kemala Atatürka. Tento významný reformátor bol zakladateľom moderného a sekulárneho Turecka. Ústavou z roku 1924 zrušil kalifát a islamský právny systém

³⁷ Sekcia III, Ochrana menšín, Články 37 – 45; Mierová zmluva z Lausanne; http://www.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne

³⁸ Tamtéž

³⁹ Turkey Constitution, článok 10, http://www.servat.unibe.ch/icl/tu00000_.html

Šarija, zaviedol sekularizáciu úradov a školstva. Začalo sa písať latinkou a Turecko prijalo európsky systém pracovných dní, začalo sa presadzovať európske oblečenie⁴⁰. Oproti týmto zmenám ale nastala aj jedna v ponímaní národnostných menšín a etnických skupín. Lepšie povedané ústavou z roku 1924 Mustafa Kemal nastolil doteraz pretrvávajúci fenomén zapierania národnostných menšín. Oproti zmluve z Lausanne totiž táto ústava v článku 88 veľmi konkrétne charakterizuje pojem Turek ako pojem, ktorý „*zahŕňa všetkých občanov Tureckej republiky, bez ohľadu na rasu alebo náboženstvo*“.⁴¹ Rovnako sa za Turka považuje každé dieťa narodené v Turecku. Tieto fakty je potrebné spomenúť z jedného jednoduchého dôvodu. Keď sa dnešná ústava preambulou odvoláva na „*koncept nacionalizmu a reforiem a princípy zavedené zakladateľom Tureckej republiky, Atatürkcom, nesmrteľným vodcom a jedinečným hrdinom*“⁴², odvoláva sa tým predovšetkým na trend zapierania všetkých národnostných menšín, na jednotný turecký národ, ktorý práve Mustafa Kemal začal a ktorý až dodnes nebol prekonaný.

Je dôležité dodať, že v tejto ústave sa predsa len spomínajú menšiny, no v inom význame, než etnická menšina. V tureckej ústave sa totiž vytvoril precedens uznávania náboženskej diverzity a rovnosti na úkor tej národnostnej. Korene má ešte v zmluve z Lausanne, ktorá sa náboženským menšinám v Turecku venuje podrobnejšie a venuje im viac článkov, ako tým národnostným. V tejto ústave sa v článku 75 konštatuje, že nikto by nemal byť obťažovaný na základe svojho náboženstva, či sekty⁴³. Tento fenomén pretrváva do dneška. Je teda zaujímavé, že zatiaľ čo ignoruje národnostné menšiny, ktoré na území Turecka žijú, no sú rovnakého náboženského vyznania ako väčšinové turecké obyvateľstvo (Kurdi, Alewiti, Rómovia, atď.), ústava dáva rovnosť menšinám, ktoré sú iného, teda nemuslimského náboženského vyznania. Do tejto skupiny spadajú ortodoxný Gréci, kresťanský Arméni a Židia žijúci v Turecku.

Ak si to teda zhrnieme, dá sa povedať, že Turecko sa odklonilo od cesty, na ktoré bolo nasadené západnými mocnosťami po prvej svetovej vojne, a to práve v zmysle uznania národnostných menšín. V mierovej zmluve z Lausanne Turecko uznalo nie len náboženské, ale aj národnostné menšiny a etnické skupiny. Ale iba zopár rokov

⁴⁰ Edward Mead Earle, 1925; str.84-86, <http://www.jstor.org/stable/2142408>

⁴¹ Tamtéž

⁴² Turkey Constitution, http://www.servat.unibe.ch/icl/tu00000_.html

⁴³ Edward Mead Earle, 1925, článok 75; str.97, <http://www.jstor.org/stable/2142408>

na to v roku 1924, bola prijatá ústava otcom Turkov, Atatürkcom a Turecko z tejto cesty zišlo. Pustilo sa cestou zapierania a asimilácie menšín a ich vyhlasovania za Turkov. Pri študovaní ústavy je až do očí bijúce zdôrazňovanie jedného a nedeliteľného tureckého národa v Turecku. To je naozaj prítomné pri každom dôležitejšom článku počnúc vymenovaním orgánov, ktoré všetky vykonávajú svoje funkcie v mene tureckého národa, cez vyjadrenie suverenity, až po prísahu poslancov, ktorý prisahajú „na svoju česť a bezúhonnosť, pred veľkým tureckým národom...“⁴⁴. Plusom pre Turecko síce ostáva, že stále vyjadruje rovnosť nábožensky sa odlišujúcim občanom Tureckej republiky. Nič to ale nemení na fakte, že nevenuje potrebnú pozornosť národnostným menšinám. Ak teda Turecko myslí ešte stále svoju kandidatúru na vstup do EÚ vážne, malo by ako prvý krok v oblasti ochrany práv národnostných menšín prikročiť k ich faktickému uznaniu ich existencie.

2.2.2. Sloboda požívania kurdskeho jazyka

Pokiaľ na území nejakého štátu žije mnohopočetná národnostná menšina, ktorá má svoj vlastný živý jazyk, predpokladá sa, že ho táto menšina bude používať ako v súkromí, tak na verejnosti. K tomuto sa pridáva najmä možnosť vzdelávania sa v menšinovom jazyku, prípadne mať svoje televízne vysielanie, dennú tlač či iné časopisy.

Ak sa ale budeme venovať konkrétne Kurdom v Turecku, narazíme na rôzne prekážky. Už článok 3 Ústavy Tureckej republiky hovorí, že jazykom Tureckej republiky je Turečtina⁴⁵. Mohlo by sa argumentovať tým, že je to bežné, že štáty vo svojich ústavách určujú svoje jazyky, ktoré sa v štáte oficiálne používajú. Samozrejme tieto argumenty sú namieste. Je tu ale jeden veľký rozdiel, na ktorý je potrebné upozorniť. Je bežným aktom vyhlásiť v ústave oficiálny úradný jazyk, ktorý sa používa pri styku s úradmi, alebo pri podobných oficiálnych aktoch. Turci ale vo svojej ústave vyhlásili Turečtinu za jediný jazyk vôbec, ktorý sa v Turecku smie používať. To znamená, že týmto vylúčil existenciu a možnosť používania akéhokoľvek iného jazyka, než je jazyk turecký. Tým pádom bolo zamietnuté aj používanie Kurdštiny, a to nie vo verejnom styku, ale jej používanie vôbec.

⁴⁴ Turkey Constitution, článok 81, http://www.servat.unibe.ch/icl/tu00000_.html

⁴⁵ Tamtéž, článok 3

Pokračujúc v ústave sa dostávame k článku 42, podľa ktorého je zakázané vyučovanie vo všetkých inštitúciách, tréningoch a školách v inom materskom jazyku, než je Turečtina. Pre vyučovanie cudzích jazykov v školách a inštitúciách platia špeciálne zákony, ktoré upravujú pravidlá, ktoré majú tieto inštitúcie dodržiavať. Čo to ale znamená v praxi? Na území Turecka žije zhruba 12 - 15 miliónov Kurdov⁴⁶, ktorí majú historicky vyvinutý svoj vlastný jazyk, Kurdštinu. Na vyučovaní v školách ju ale majú zakázané používať. Naopak majú prikázané vzdelávať sa v Turečtine. Z tejto situácie vyvstáva obrovský problém: kurdské deti, ktoré nastupujú na základnú školu mnohokrát neovládajú Turečtinu, pretože doma používajú iba svoj materský jazyk, Kurdštinu. A tak po nástupe na základnú školu nedokážu udržať tempo so žiakmi, ktorí po Turecky vedú. Tieto deti sú od nástupu do školy diskriminované a znevýhodňované a podľa výskumov sú najviac náchylné k predčasnému opusteniu školy a vzdelávania⁴⁷. Okrem toho sa v Kurdoch prehlbuje pocit frustrácie a menejcennosti, ktoré vedú k prehlbovaniu nacionalizmu, proti ktorému sa Turci snažia bojovať.⁴⁸ Turecko by sa preto namiesto odrádzania od vzdelávania malo snažiť presne naopak vzdelanosť podporiť. Tým by sa vylepšila ekonomická situácia na juhovýchode Turecka a s najväčšou pravdepodobnosťou by vyššia úroveň vzdelania pomohla znížiť mieru násilností a radikalizácie obyvateľstva. Jediný spôsob ako oficiálne legálne možno vyučovať Kurdštinu je ako cudzí jazyk v súkromných jazykových školách. Je ale veľmi náročné povedať, či v realite vôbec nejaké fungujú. Je treba spomenúť aj to, že Kurdi žijú v oblasti Turecka, kde HDP na občana dosahuje polovicu z národného HDP. Sú to chudobné horské oblasti, v ktorých ľudia nežijú v prepychu, a preto je iba málo pravdepodobné, že by si mohli dovoliť súkromné jazykové vzdelanie.

K slobode jazyka sa viaže aj sloboda tlače a televízneho alebo rádiového vysielania v danom jazyku. Ešte do nedávna boli oboje ústavne zakázané. Podľa článku 28 ústavy, ktorá platila od roku 1982 bolo zakázané publikovať v akomkoľvek jazyku, ktorý bol ústavou zakázaný⁴⁹. Keďže tá istá ústava v článku 3 uznáva Turečtinu za jediný jazyk Tureckej republiky, bolo vlastne zakázané publikovať

⁴⁶ Kasaba, 2008, str.334,

<http://ebookbrowse.com/the-cambridge-history-of-turkey-vol4-turkey-in-modern-world-pdf-d179061502>

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Lemberg, 2003, Str.82

⁴⁹ Constitution of Republic of Turkey, 1982, článok 28, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127495.pdf

v každom jazyku okrem Turečtiny (samozrejme bez výnimky Kurdštiny). Neskôr v roku 2001 bol článok 28 zakazujúci publikovať v iných jazykoch zrušený⁵⁰. Dnes je teda oficiálne povolená publikácia v Kurdštine, no realita nie je taká pokroková, ako by sa na základe zrušenia vyššie spomenutého zákazu mohlo zdať. V skutočnosti je kurdská publicistika pod neustálym drobnohlľadom tureckej vlády. Drží nad ňou pevnú ruku a nepovoľuje jej voľné uverejňovanie článkov. Periodiká sa musia popasovať s častými sankciami napríklad vo forme dočasného zákazu vydávania. Naposledy bol 24.3.2012 uvalený zákaz vydávania na jeden mesiac kurdskému denníku Özgür Gündem. Istanbulský súd mu nariadil tento trest kvôli údajnému šíreniu teroristickej propagandy⁵¹. Okrem zákazu publikácie, bývajú postihnutí aj samotní žurnalisti pracujúci pre kurdské periodiká. Pri podozrení zo šírenia teroristických ideí, napojenia alebo sympatizovania s PKK sú žurnalisti zatknutí a dlho väznení. Proti žurnalistom sa v súčasnosti vedie asi 4000 – 5000 súdnych sporov týkajúcich sa zločinov ako ohováranie, šírenie teroristickej propagandy, spiknutia proti vláde, alebo ovplyvňovanie súdneho sporu⁵².

Televízne vysielanie v Kurdštine je v Turecku legálne od roku 2009, kedy bola založená prvá kurdská televízia, ktorá vysiela 24 hodín v Kurdštine a sídli v Turecku. Do tej doby existovali televízie, ktoré vysielali zo zahraničia. Často ale boli obviňované zo šírenia protivládnej propagandy a terorizmu. Nedávno, konkrétne v januári roku 2012 dostala kurdská televízia vysielajúca z Dánska pokutu pre šírenie jednostranných správ a výziev k revolte⁵³. Okrem televíznych staníc vysielajúcich zo zahraničia v minulosti vysielala štátna televízia programy v Kurdštine vo vyhradenom priestore vo vysielaní. To sa ale obmedzovala na iba asi 30 minút za týždeň⁵⁴.

2.2.3. Asimilácia Kurdov

Pojem asimilácia menšín vo svojej podstate zahŕňa ako neuznanie kurdskej národnostnej menšiny štátom, tak aj potláčanie jej jazykových práv. Okrem toho tento pojem obsahuje aj množstvo iných faktorov ako zákaz vzdelávania v menšinovom

⁵⁰ GÖNENÇ, 2004, str.103, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/64/1536/16861.pdf>

⁵¹ Turkey must lift ban on pro-Kurdish daily, 2012, <http://cpj.org/2012/03/turkey-must-lift-ban-on-pro-kurdish-daily.php>

⁵² Mahoney, Discarding reform, Turkey uses the law to repress, <http://cpj.org/2012/02/attacks-on-the-press-in-2011-turkeys-legal-problem.php>

⁵³ Danish court fines Kurd TV for promoting terrorism; <http://www.reuters.com/article/2012/01/13/us-denmark-tv-turkey-idUSTRE80C1EU20120113>

⁵⁴ Turekey's Kurdish TV channel opens to mixed reviews; <http://www.reuters.com/article/2009/01/02/idUSL2352569>

jazyku, presídľovanie v rámci krajiny, alebo mimo nej podobné praktiky. Ich spoločnou funkciou bolo dosiahnuť stratu kurdskej identity a kultúry a jej splynutie s tou tureckou. Konkrétne v roku 1934 bol prijatý zákon (tzv. Law of Settlement), podľa ktorého sa mali rozmiestniť občania, ktorí nie sú tureckej kultúry medzi občanov, ktorí boli tureckej kultúry.⁵⁵ Neskôr v 70. rokoch, potom ako sa kurdska spoločnosť značnejšie zradikalizovala a počet prívržencov PKK stále narastal, turecká vláda sa opäť rozhodla zakročiť a Kurdov v ďalšej vlne „poturečiť“. Dôsledkom tohto boja proti terorizmu PKK a kurdskej kultúre zomrelo asi 40 000 ľudí a približne 3 milióny Kurdov bolo presídlených. Obojstranné násilie zo strany PKK a zo strany vlády vyústilo do paralelnej guerillovej vojny. Páchali sa atentáty na civilné obyvateľstvo ako zo strany PKK, tak zo strany radikálne pravicovej militantnej skupiny, ktorá bola údajne ticho tolerovaná vládou. Počas 90. rokov bolo zavraždených asi 2000 Kurdov, predovšetkým intelektuálov.⁵⁶ Ďalším krokom k asimilácii mal byť zákaz používania kurdských mien a názvov geografických objektov. K tomuto zákazu došlo v 50. rokoch. Turecký parlament prijal zákon, podľa ktorého bolo zakázané používanie kurdských mien. Na základe tohto zákona vznikla špeciálna komisia, ktorá bola zodpovedná za premenovanie kurdských názvov miest a dedín⁵⁷. Ešte v roku 2011 bol odsúdený starosta mesta na juhovýchode Turecka za pomenovanie parku v Kurdštine.⁵⁸

Treba podotknúť, že kurdska menšina nebola jediná, pri ktorej bola snaha o jej asimiláciu. Tento vzor bol aplikovaný pri všetkých etnických skupinách žijúcich na území Turecka: Gréci, Arméni či Peržania. Rozdiel je iba v tom, aký úspech mali turecké taktiky v jednotlivých menšín. V prípade Grékov a Arménov to boli či už dobrovoľné, alebo nedobrovoľné masové odsuny obyvateľstva z územia Turecka, či dokonca polemizovaná genocída Arménov, ktorá stále nie je niektorými štátmi uznaná za skutočnú genocídu.

⁵⁵ Kasaba, 2008, str. 342

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Smith, 2005, <http://www.jstor.org/stable/20069794>

⁵⁸ 2007 Progress report Turkey

3. Postup Turecka pri plnení Kodanských kritérií s ohľadom na kurdskú menšinu

Tretia časť mojej bakalárskej práce sa bude venovať porovnaniu podmienok, ktoré majú Kurdi v Turecku s podmienkami, ktoré Európska únia kladie svojim členským a kandidátskym krajinám. Sústreďovať sa bude na oblasť ľudských a predovšetkým menšinových práv. Rovnako bude snaha o zachytenie a analýzu progresu, ktorý Turecko v tejto oblasti urobilo, prípadne poukázať na tie konkrétne opatrenia, ktoré Turecko zatiaľ ešte neurobilo a bolo by to potrebné ich urobiť pre to, aby sa v oblasti ľudských a menšinových práv posunulo opäť o krok vpred a aby lepšie spĺňalo podmienky únie.

3.1. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Lisabonská zmluva v rozličných článkoch odkazuje na niekoľko dôležitých zmlúv, ktoré sa tým pádom stávajú súčasťou *acquis communautaire*. Pre kandidátske krajiny to znamená povinnosť stať sa ich signatármi a ratifikovať ich ešte pred vstupom do únie. Dôvodom je obsah zmlúv, ktorý dopĺňa európsku legislatívu a najmä jej základné princípy, na ktorých celá únia stojí. Súčasne to únii šetrí množstvo byrokracie a času, ktorý by strávili komponovaním identických medzinárodných zmlúv, ktoré už vlastne existujú a stačí ich do tej svojej zahrnúť ako povinné. Nasledovať teda budú jednotlivé zmluvy, pri ktorých si budem všímať, či je Turecko signatárskou krajinou, či ich už má ratifikované, prípadne či k nim vznieslo Turecko nejaké námietky a aspoň podľa dostupných zdrojov zistiť, či sú v realite dodržiavané.

Podľa Lisabonskej zmluvy je tento Európsky dohovor jednou z podmienok vstupu do únie. Únia sa hlási k jeho princípom a k jeho dodržiavaniu. Turecko je signatárom tejto zmluvy – podpísalo ju 4.11.1950, to znamená ihneď v deň otvorenia k podpisu. Do platnosti vstúpila v roku 1954 po tom, ako bola ratifikovaná tureckým parlamentom. K zmluve sa nevzniesli žiadne pripomienky ani výhrady⁵⁹.

S dopĺňujúcimi protokolmi to ale nebolo až také ružové, konkrétne s Protokolom č.6, ktorý ako som spomínala, bol zlomový pre pohľad na trest smrti v mierových

⁵⁹ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=005&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

podmienkach. Presnejšie povedané, povoľoval ho iba v prípadoch vojnových zločinov vykonaných v čase vojny. Tento Protokol bol ale podpísaný s omnoho väčším oneskorením, než tomu bolo pri podpísovaní samotného Dohovoru. Protokol č.6 bol otvorený k podpisu v roku 1983, no Turecko ho podpísalo, ratifikovalo a následne aj vstúpil do platnosti až v roku v 2003. Podpisu predchádzala kritika zo strany EÚ. Tá vo svojich každoročných správach o postupe Turecka ako kandidátskej krajiny ostro vystupovala proti trestu smrti, ktorý bol ústavne povolený. Okrem samotného zákazu trestu smrti hral dôležitú úlohu ďalší fakt: na vykonanie trestu smrti čakal vo väzení Abdullah Öcalan – bývalý vodca PKK. Ten bol na úteku v Keni, neskôr bol chytený a prevezený do Turecka, kde ho v roku 1999 súd uznal vinným z terorizmu a separatizmu a uložil mu najvyšší možný trest v Turecku – trest smrti⁶⁰. Trest smrti v Turecku bolo možné uložiť iba v prípade trestného činu terorizmu a nebol uložený nikomu od roku 1984. Keďže bol uložený až po cca 15 rokoch práve občanovi s kurdským pôvodom⁶¹, dá sa to považovať za akt diskriminácie, či uloženia exemplárneho trestu pre Kurda obvineného zo separatizmu, porušovania tureckej integrity a terorizmu, čo sú najtypickejšie obvinenia pre občanov kurdského pôvodu. Keď po dlhotrvajúcom zahraničnom tlaku nakoniec v roku 2002 Turecko novelizovalo svoju ústavu a bol zakázaný trest smrti v mierových podmienkach, trest pre Öcalana bol zmiernený na doživotný trest odňatia slobody. Následne bol v roku 2003 Protokol č. 6 podpísaný, ratifikovaný a vstúpil do platnosti 1.12.2003⁶².

Ďalším v poradí z dôležitých Protokolov je Protokol č.13. Ten ruší možnosť uloženia trestu smrti za akýchkoľvek podmienok (teda aj vo vojnových podmienkach). K podpisu bol otvorený v roku 2002. Turecko ho podpísalo v roku 2004⁶³, v tom istom roku došlo k zmene ústavy, z ktorej boli odstránené všetky pozostatky zmienok o treste smrti, ktorý bol teda kompletne zakázaný⁶⁴. V tomto smere sa teda dá

⁶⁰ Death Penalty Abolition, 2011, str.2-3,
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C20F17A5-5F49-47C9-9CBD-A2A26985E099/0/FICHES_Abolition_peine_de_mort_EN.pdf

⁶¹ Keďže turecká ústava neuznáva národnosti, je zaužívané pre Kurdov používať pomenovanie Turek kurdského pôvodu.

⁶² Council of Europe, Protocol n.6:
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=114&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

⁶³ Council of Europe, Protocol n.13:
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=187&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

⁶⁴ Progress Report, 2004, str. 16, :
http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2004/rr_tr_2004_en.pdf

povedať, že Turecko urobilo pokrok, európska kritika bola vypočutá a po legislatívnej stránke spĺňa podmienku podpísania Dohovoru pre vstup do Európskej únie.

Turecko teda podpísalo a ratifikovalo medzinárodné zmluvy, na ktoré sa Lisabonská zmluva odvoláva. Tým spĺňa základné oficiálne náležitosti v oblasti ľudských a menšinových práv. Otázkou ale ostáva, nakoľko sú tieto oficiality dodržiavané v realite, pretože to je skutočný stav toho, ako sú dodržiavané práva etnickej skupiny žijúcej v nejakom štáte ako národnostná menšina.

3.2. Dodržiavanie Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v realite

Ako už bolo vyššie spomenuté, trest smrti bol nakoniec v roku 2002 v Turecku zrušený. Okrem tohto trestu, ktorý sa podarilo vďaka ostrej medzinárodnej kritike poraziť, Turecko počas svojej modernej histórie bojuje ďalším druhom krutého zaobchádzania: s mučením zadržaných podozrivých z trestných činov. Okrem samotného týrania a mučenia dochádza k odopretiu spravodlivého procesu, či neodôvodneného zadržovania, ktorý prekračuje bežné limity. Polícia používa mimoriadne drsné a kruté praktiky, ktoré sú zo strany ich nadriadených prehliadané. Navyše tí, ktorí sú za mučenie zodpovední, nie sú spravodlivo stíhaní, či potrestaní, a to aj v prípadoch, kedy existujú priame dôkazy o mučení.⁶⁵ Toto extrémne kruté správanie policajných zložiek a nedodržiavanie pravidiel v ohľade spravodlivého procesu sa objavuje takmer výlučne na východe a juhovýchode krajiny, teda v častiach, kde je väčšinové obyvateľstvo kurdského pôvodu. Vyplýva to zo správ EÚ o postupe Turecka ako kandidátskej krajiny. Ako v správach EÚ, tak aj v denných správach Tureckej nadácie pre ľudské práva sú uvedené konkrétne prípady mučenia. Vo väčšine prípadov bol mučený podozrivý z terorizmu, separatizmu alebo podpory PKK. Je treba dodať, že okrem mučenia rádoých bojovníkov za PKK sa nevyhýbajú ani vysokým štátnikom, inteligencii národa, ktorí ani nemusia byť kurdského pôvodu. Stačí, že sú politicky pro-Kurdsy naladení a o svojich názoroch otvorene hovoria a chcú o nich rozpútať diskusiu. (Samozrejme do tejto kategórie spadajú aj žurnalisti. Časť o slobode slova nižšie).⁶⁶ V tomto smere je na Turecko vyvíjaný medzinárodný

⁶⁵ 2002 progress report

⁶⁶ Prípad Hasana Irmaka, poslanca za Ľudovú demokratickú stranu v Turecku. Existujú dôkazy o jeho mučení, nikto za neho ale potrestaný nebol; Human Rights Foundation of Turkey, http://www.tuerkeiforum.net/enw/index.php/2001_Torture

tlak pre vyriešenie situácie v týchto častiach Turecka a to nie iba zo strany EÚ. V roku 2002 Turecko spravilo v tomto ohľade pokrok a prijalo novelu zákona o predbežnom zadržovaní, ktoré povoľuje iba 4 dni predbežného zadržania, následne v roku 2005 podpísalo Dobrovoľný protokol Konvencie proti mučeniu a inému krutému a nehumánnemu zaobchádzaniu alebo trestu, ktorý sa im po problémoch s legislatívou podarilo ratifikovať v roku 2011.⁶⁷ Tieto kroky svedčia o tom, že turecká vláda sa snaží robiť tie správne kroky na to, aby vyhovel zahraničnému tlaku a aby odstránila čo možno najrozsiahlejšie znaky mučenia v krajine⁶⁸. Ako sa zdá, tak sa im to aj darí. Podľa správy, ktorú vydáva Výbor pre zabránenie mučeniu a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania po pravidelnej návšteve a kontrole tureckých policajných staníc a väzení, stav v Turecku sa ohľadom mučenia výrazne zlepšil. Najvýraznejší ale tento problém ostáva v regióne Diyarbakır na juhovýchode Turecka⁶⁹. Pre skompletizovanie predstavy musím uviesť, že Diyarbakır je región s najvyšším počtom obyvateľov s kurdským pôvodom. Tieto pravidelné kontroly len poukazujú na to, že síce sa situácia celkovo v Turecku rapídne zlepšuje, stále sa v oblasti Tureckého Kurdistanu stretávame s častými prípadmi mučenia, ktoré sú podložené lekáorskými správami, alebo inými priamymi dôkazmi. Toto zistenie je teda dôkazom toho, že práva Kurdov, či prívržencov Kurdov v oblasti zadržiavania, vypočúvania a väznenia sú horšie ako občanov väznených či zadržiavaných kvôli spáchaniu iného trestného činu, čo je známkou diskriminácie Kurdov a ich prívržencov v tejto oblasti.

Ďalšou kritickou oblasťou práv Kurdov je sloboda slova a vyjadrovania názoru. Túto oblasť môže byť považovaná za tú najkomplikovanejšiu, ktorá zahŕňa najviac porušovaní ľudských a menšinových práv Kurdov zároveň. Jednou zo zložiek tohto problému v minulosti bol zákaz publikácie akýchkoľvek materiálov v inom jazyku ako v tureckom. Tento zákaz bol ale odvolaný už na začiatku 90. rokov. Väčším problémom donedávna ostávalo vysielanie v Kurdštine. To bolo totiž kompletne zakázané až do roku 2002. V tomto roku bolo povolené vysielanie v Kurdštine, ale

⁶⁷ UN Treaty Collection;

http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-9-b&chapter=4&lang=en

⁶⁸ Report to the Turkish Government on the visit to Turkey carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 17 June 2009, Council of Europe

<http://www.unhcr.org/refworld/publisher/COE/CPT/COUNTRYREP/TUR/4d944d592.0.html>

⁶⁹ Tamtéž

iba štátnej televízii a iba niekoľko hodín denne. Navyše bola daná podmienka, že vysielanie nesmie protirečiť základným princípom a celistvosti Turecka. Faktom ale bolo, že napriek udelenému povoleniu faktické vysielanie v Kurdštine vôbec neprebiehalo. Začalo sa s ním až v roku 2004. Bolo dokonca povolené vysielanie až 12 hodín denne, čo bolo neskôr v roku 2008 rozšírené na 24 hodín. V oblasti súkromných televízií došlo k pokroku až v roku 2004, kedy bol prijatý zákon, ktorý dával možnosť vysielat' v Kurdštine aj súkromným televíziám. Tie ale museli podať žiadosť a muselo im byť udelené povolenie. Pokiaľ televízia nemala povolenie, bola pokutovaná a postihované zákazom vysielania, dokonca mohla byť stíhaná pre šírenie separatistických myšlienok, nactiutŕhaní a obscénnosti. Ihneď na to, ako bol tento zákon prijatý, jedenásť médií požiadalo o povolenie vysielania v Kurdštine, no to nebolo ani jednej z nich udelené až do roku 2006. Vtedy boli udelené povolenia dvom televíznym a jednému rozhlasovému vysielaniu v Kurdštine. Toto vysielanie bolo ale sprevádzané množstvom obmedzení a nariadení: celkový čas vysielania v kurdskom jazyku nesmel za týždeň presiahnuť 4 hodiny v televízii a 5 hodín pre rozhlas. Okrem toho celé vysielanie muselo byť simultánne otitulkované v tureckom jazyku, musel za ním nasledovať turecký preklad a všetci účinkujúci museli mať oblečené moderné oblečenie. Povolené bolo iba vysielanie cielené na dospelých: správy, programy zamerané na kultúru a hudbu. Vyslovene zakázané bolo vysielanie programov pre deti a mládež. Je treba poukázať na pozitívnu tendenciu v oblasti televízneho vysielania, ktorú sa podarilo v Turecku zachovať: v roku 2009 bola spustená štátna televízia, ktorá vysiela nepretržite v Kurdštine. Okrem toho boli odstránené všetky obmedzenia, ktoré sa týkali vysielania v Kurdštine na súkromných kanáloch. Napriek tomu ale do vydania posledného reportu v roku 2011 neprebehlo kurdske vysielanie na súkromnej televízii na celonárodnej úrovni. Fungujú iba vysielania na lokálnej úrovni, čo je aj tak dosť veľký úspech.

Okrem pozitívneho smeru, ktorý naberá sloboda slova Kurdov v Turecku, netreba opomenúť tú horšiu stránku problematiky. V Turecku sa čím ďalej, tým častejšie objavujú snahy na vyvolanie diskusie týkajúcej sa kurdskeho problému. Tieto snahy ale nie sú tureckou vládou práve vďačne prijímané. Práve naopak. Žurnalisti kurdskeho pôvodu, alebo žurnalisti publikujúci články obsahujúce kritiku na adresu tureckej vlády a jej konanie voči kurdskej menšine, bývajú za svoje počiny

prenasledovaní a potrestaní⁷⁰. Po zverejnení kritického článku nasleduje prenasledovanie, obvinenie, a to najčastejšie z trestných činov ako rozosievanie myšlienok terorizmu, pokus o narušenie integrity Turecka, podozrenie z cieľa rozdeliť republiku, spolupráca a podporovanie teroristickej organizácie PKK, urazenie republiky, či zločiny proti Atatürkovi. V roku 2005 bol dokonca pred súd postavený a neskôr zbavený obvinení držiteľ Nobelovej ceny Orhan Pamuk za literatúru za to, že pre švajčiarsky časopis napísal článok ohľadom vraždenia Arménov a Kurdov v Turecku. Iný prípad je z roku 2010 – tureckými úradmi bol kurdský denník, ktorý otváral diskusiu o danej problematike niekoľkokrát opakovane zakázaný a jeho žurnalisti boli odsúdení a poslaní do väzenia. To sú všetko informácie z blízkej minulosti. Sú ale k dispozícii aj najnovšie informácie. Od roku 1992 bolo v Turecku zavraždených 23 novinárov, z ktorých 16 pochádzalo z kritického juhovýchodu krajiny z regiónov so zvýšeným počtom obyvateľov kurdského pôvodu⁷¹. Vo väzení je momentálne 8 tureckých novinárov, čo je 6.najvyšší počet žurnalistov vo väzení na celom svete. Nehovoriac o tom, že je to jediná európska krajina, ktorá novinárov väzní za ich tvorbu. Z ôsmich uväznených novinárov bolo 5 odsúdených za publikovanie v Kurdštine, napojenie na PKK a propagáciu terorizmu a PKK, jeden bol odsúdený kvôli rozširovaniu arménskej tematiky⁷². Táto štatistika je dôkazom toho, že Kurdi nemajú možnosť beztrestne vyjadriť názor a že prokurdské názory, či vôbec nadhodenie kurdskej tematiky neostáva v Turecku nepotrestané. Vyjadrenie kritického názoru by sa nemalo trestať, no v Turecku veľmi záleží na tom, na akú tému sa tento kritický názor vyjadrí. Toto nerovné zaobchádzanie s informáciami a vyjadrovaním názorov nie je dôkazom toho, že by v Turecku existovala sloboda slova, naopak je dôkazom toho, že existujú témy, ktoré sú v Turecku zakázané – jednou z nich sú Kurdi a ich životné podmienky a názory na usporiadanie v rámci Turecka.

K dohovoru boli pripojené a otvorené k podpisu aj doplňujúce protokoly, o ktorých som už vyššie hovorila. Hneď prvý z nich v článku 2 hovorí o práve na vzdelanie. Nikto nemá právo odopierať občanom právo na vzdelanie. Situácia Kurdov a ich vzdelania v Turecku ale nie je príkladom tohto článku. V Turecku je do dňa písania tejto práce stále zakázané vyučovať v štátnych školách v inom materinskom jazyku,

⁷⁰ Human Rights watch, 2012; str.1-5, http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/turkey_2012.pdf

⁷¹ 20 Journalists Killed in Turkey since 1992/Motive Confirmed, <http://cpj.org/killed/europe/turkey/>

⁷² 2011 prison census 179 journalists jailed worldwide, <http://cpj.org/imprisoned/2011.php>;

než je Turečtina. Samozrejme, že všetky a teda aj kurdske deti sa môžu vzdelávať v Turečtine. Nie je to teda kompletne odopieranie vzdelania. Určite je to ale komplikácia a značné obmedzenie vo vzdelaní. Ako už bolo skôr v druhej kapitole spomenuté, množstvo detí v čase príchodu do školy neovláda Turečtinu, keďže doma sa rozpráva po Kurdsy. Nie je teda možné, aby sa dieťa naučilo písať a čítať, keď neovláda jazyk, v ktorom výučba prebieha. Turecká vláda sa oháňa argumentmi, že Kurdštinu sa môže každý učiť na súkromných školách. Samozrejme, nedá sa poprieť, že všetci občania majú možnosť navštevovať súkromnú školu. Vyučovanie Kurdštiny v súkromných školách bolo povolené v roku 2002. Dostať povolenie pre takéto vyučovanie ale nie je jednoduché. V roku 2003 podalo žiadosť o udelenie takéhoto povolenia niekoľko škôl. Ich žiadosti ale boli zamietnuté z dôvodu zamerania kurzov: boli vraj zamerané viac na históriu a literatúru než na jazyk a to je protichodné s predstavou tureckej vlády. Neskôr, v roku 2004 bolo udelené povolenie šiestim súkromným školám. Tie ale ešte v roku 2005 museli skončiť, a to najmä z finančných dôvodov: školy neboli vôbec podporované štátom a záujem o kurzy bol malý. Tento malý záujem bol zo značnej časti ovplyvnený vysokými požiadavkami na učiteľov, ale aj študentov, ktorí museli mať ukončenú povinnú školskú dochádzku, teda minimálne 15 rokov. Okrem toho výučba musela spĺňať ďalšie podmienky: bolo kontrolované zameranie a obsah kurzov, čas výučby a tak pod. Všetky tieto podmienky, ktoré boli dané súkromným školám jednoznačne vytvárajú školám znevýhodnené postavenie. Navyše cieľová skupina, na ktorú sú kurzy zamerané (Kurdi) je finančne obmedzená a nemôže si dovoliť platiť svojim deťom súkromné hodiny Kurdštiny. Zo strany študentov boli vyvíjané snahy o zavedenie voliteľných hodín Kurdštiny na vysokých školách. Podpisovali preto petície, vďaka ktorým boli postavení pred súd, niektorí boli vyhodení zo školy na žiadosť Rady vysokých škôl, ktorá nariadila rektorom exemplárne potrestanie študentov. Prípado bol ukončený až v roku 2009 rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva. Rozsudok dal za pravdu študentom. Podľa neho Turecko porušilo ich právo na vzdelanie⁷³. Táto skutočnosť podlieha kritike zo strany EÚ, ktorá tento fakt každoročne spomenie vo svojej správe o postupe Turecka. Táto kritika ale nepadá na veľmi úrodnú pôdu. Turecko nie je ochotné si priznať, že Kurdi by mali mať svoje vlastné školy. Pre nich by to znamenalo hrozbu jeho integrity, na ktorej si tak silno a hrdo zakladá. Stále udržiava

⁷³ 2009 Turkey Progress report, str.29

článok ústavy, ktorý zakazuje výučbu v inom materskom jazyku a naďalej tak robí prístup Kurdov ku vzdelaniu náročnejším, či v niektorých prípadoch až nedosiahnuteľným. Kurdi sú na tom horšie dokonca aj v porovnaní s inými menšinami žijúcimi v Turecku. V školskom roku 2010/2011 sa niektoré učebnice preložili do Arménčiny a boli zdarma distribuované do škôl⁷⁴. Turecko sa totiž snaží podporovať školstvo národnostných menšín. V tomto prípade sa stáva problémom fakt, že Kurdi nie sú ústavou uznaní ako národnostná menšina, keďže Turecko uznáva iba menšiny na základe rozdielnych náboženstiev. Toto uznávanie menšín vychádza ešte zo Zmluvy z Lausanne a do dňa písania tejto práce v tomto smere Turecko neurobilo, ani neplánovalo urobiť žiadnu zmenu smerom k uznaniu menšín na základe etnického pôvodu. Netreba ale opomenúť jeden z najväčších pokrokov, ktorý Turecko v tomto smere urobilo: v roku 2011 bol na jednej z tureckých univerzít otvorený odbor „Kurdský jazyk a literatúra“ na bakalárskej úrovni a ďalšia univerzita otvorila postgraduálne štúdium v Kurdštine. Tento fakt znamená ústupok zo strany Turecka a poskytnutie výnimky pre tieto dva odbory znamenajú veľký pokrok.

Čo sa týka vzdelania, Turecko sa okrem toho, že Kurdov pri dosiahnutí vzdelanie výrazne znevýhodňuje, dopúšťa sa ešte ďalšieho priestupku voči Kurdom ako etnickej menšine. Európska únia kritizovala Turecko z dôvodu, že sa v knihách dejepisu, ktoré navrhuje, vydáva a distribuuje do štátnych škôl sám štát, označuje národnostné menšiny za nedôveryhodné, ako zradcov a škodcov štátu.⁷⁵ Týmto Turecko očierňuje menšiny v očiach detí, ktorým sa to samozrejme vyvolá minimálne nedôveru voči menšinám. Kurdi (a ostatné národnostné menšiny) sa tým dostávajú do jasnej diskriminačnej pozície v očiach väčšinového obyvateľstva. Na druhej strane v menšinách, ktoré sú nútené učiť sa z týchto učebníc v tureckom jazyku, sa prehlbuje pocit frustrácie, nespokojnosti až nenávisť voči väčšinovému obyvateľstvu, ktoré ich takto verejne na školskej pôde očierňuje.

Na záver som si ale nechala jedno z najzávažnejších porušovaní ľudských práv vôbec. Turecko sa pýši zákonmi, ktoré mu majú pomáhať v boji proti terorizmu. Tieto zákony sú ale veľmi málo konkrétne, skôr vágneho charakteru. Okrem toho, že slúžia na stíhanie násilných činov zo strany PKK, je ich účinok v mnohých prípadoch zneužívaný. Turecké úrady takýmto spôsobom bojujú proti vyjadrovaniu pro-

⁷⁴ 2011 Progress Report, str.38

⁷⁵ 2005 Progress report, str.36

kurdských názorov, alebo na upozorňovanie na kurdský problém. Vo väzení sa nachádzajú okrem novinárov aj právnici, politici, vysoký predstavitelia organizácií na ochranu ľudských práv, akademici, či mierový aktivisti, mnohí z nich odsúdení práve na základe spomínaného zákona, no mnohí z nich čakajú na súd aj niekoľko rokov!⁷⁶ Keďže je väznená a utišovaná inteligencia národa, novinári a verejne činné osoby, je Kurdom znemožňované hájiť svoje práva a bojovať proti tureckej vláde. Aj z konania zo strany Turecka je úplne jednoznačný postoj ku kurdskej menšine. Jeho cieľom nie je problém vyriešiť, ale utíšiť a potrestať ľudí, ktorí na problém upozorňujú. Takéto správanie sa k skupine ľudí žijúcej v rámci jedného štátu nie je prípustné ani pre EÚ. Tá je dlhodobým kritikom takéhoto konania voči Kurdom žijúcim v Turecku.⁷⁷

⁷⁶ Pre konkrétne príklady vid': <http://www.hrw.org/news/2011/12/19/turkeys-human-rights-challenges>

⁷⁷ Turkey Progress Report

Záver

Táto bakalárska práca sa snažila priblížiť problematiku vstupu Turecka do Európskej únie. Detailnejšie sa zamerala na to, do akej miery sú v Turecku dodržiavané ľudské a menšinové práva Kurdov. Cieľom práce bolo zistiť, či prípadné porušovanie týchto ľudských a menšinových práv je prekážkou, ktorá bráni Turecku vo vstupe do Európskej únie.

Pre účely tejto práce som vyhľadala primárnu legislatívu Európskej únie, v ktorej som hľadala odkazy na iné zdroje medzinárodného práva, ktoré sú záväzné pre členov Európskej únie a ktoré upravujú ľudské a najmä menšinové práva. V ďalšej kapitole som identifikovala základné práva, ktoré sú Kurdom v Turecku odopierané, alebo ktoré na druhej strane sú im priznávané. V záverečnej kapitole som spojila poznatky z prvých dvoch častí. Na ich základe som analyzovala súčasný stav legislatívy v Turecku, týkajúci sa menšinových práv. Okrem právneho stavu v krajine som sa snažila zistiť aj ten reálny. Skutočným obrazom problému totiž podľa môjho názoru nie je iba legislatívne usporiadanie v štáte, ale najmä skutočné dodržiavanie týchto zákonov v bežnom živote.

Je potrebné doplniť, že informácie ohľadom Kurdov v Turecku je veľmi náročné vyhľadať. Keďže Turecko oficiálne neuznáva žiadne národnostné menšiny na základe odlišného etnického pôvodu, neexistujú ani žiadne súčasné oficiálne štatistiky ohľadom počtu Kurdov v Turecku, či úrovni ich vzdelania. Tým, že sa o problémy v krajine otvorene nemôže hovoriť, názory na neho sú silne polarizované. To robí analýzu značne náročnejšou a vyvodenie nejakého konkrétneho záveru v ohľade tejto problematiky je takmer nemožné.

Na základe uskutočnených výskumov sa mi podarilo zistiť, že Turecko za posledných 10 rokov spravilo v ohľade menšinových práv Kurdov značný pokrok. Za tento pokrok môžu Kurdi vďačiť najmä medzinárodnému nátlaku a kritike, predovšetkým zo strany Európskej únie, ale aj zo strany organizácie Human Rights Watch. Vďaka ich kritike Turecko zrušilo trest smrti, zlepšila sa situácia s mučením zatknutých podozrivých z trestných činov. Kurdi získali právo na televízne a rádiové vysielanie v Kurdštine, ktoré im bolo do tej doby odopierané. Situácia sa ale nezlepšila na poli prenasledovania a trestania za nenásilné vyjadrovanie názorov, ktoré ostáva v krajine veľkým problémom dodnes. Verejne činné osobnosti, ktoré sa

snažia rozpútať diskusiu ohľadom kurdskej situácie v Turecku, bývajú prenasledované a často obvinené a mnohé z nich aj odsúdené za šírenie teroristickej propagandy, podporu a rozsievanie teroristických myšlienok, alebo za separatizmus. Samozrejme nie je vylúčené, že sú prípady, v ktorých je dotýčny odsúdený spravodlivo. Ako ale ukázala moja analýza, nápadne vysoké čísla napríklad odsúdených novinárov pochádzajúcich z oblasti, v ktorej bývajú prevažne Kurdi nepochybne nasvedčuje tomu, že množstvo novinárov je prenasledovaných iba z dôvodu vyjadrenia názoru, ktorý nekorešponduje s tým tureckým ideologickým názorom. A to vidím ako najväčší a najkritickejší problém v ohľade ľudských a menšinových práv. Fakt, že človek nemôže beztrestne nenásilne vyjadriť pohľad a svoj názor, je veľkou prekážkou v slobode slova a prejavu.

Vďaka mojej analýze sa mi poradilo naplniť cieľ bakalárskej práce. Zistila som, že Turecku určite pri vstupe do Európskej únie porušovanie práv Kurdov bráni. Síce majú podpísané medzinárodné zmluvy, na ktoré sa Európska únia v Lisabonskej zmluve odvoláva, ale odmietlo podpísať niektoré medzinárodné zmluvy, týkajúce sa práv národnostných menšín, respektíve v prípade ich podpísania k nim vzniesli námietky, ktoré sú v kompletnom rozpore s medzinárodnou zmluvou, takže sa na území Turecka stáva neaplikovateľnou. Čo tiež prispieva k môjmu názoru je fakt, že v realite tie medzinárodné zmluvy, ktoré boli podpísané, sú neustále porušované, a to práve porušovaním práv Kurdov v Turecku.

Zdroje

Monografie a kapitoly z monografií:

ÇAĞAPTAY, Soner. *Islam, secularism, and nationalism in modern Turkey: who is a Turk?*. New York: Routledge, 2006, 262 s. ISBN 04-153-8458-3. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=C0xU7NjkkqAC&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

KASABA, Reşat. *Turkey in the modern world* [online]. New York: Cambridge University Press, 2008, 574 s. [cit. 2012-04-08]. ISBN 05-216-2096-1. Dostupné z: <http://ebookbrowse.com/the-cambridge-history-of-turkey-vol4-turkey-in-modern-world-pdf-d179061502>

KATZNER, Kenneth. *The languages of the world* [online]. 3rd ed. New York: Routledge, c2002, 384 s. [cit. 2012-04-29]. ISBN 04-152-5004-8. Dostupné z: http://books.google.com.au/books?id=FO-mRpSog0YC&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

LEMBERG, Eugen. K psychologii nacionalismu. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 71-86. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 29. ISBN 80 86429 20 2.

LYON, Alynna J. a Emek M. UÇARER. Mobilizing ethnic conflict: Kurdish separatism in Germany and the PKK. *Ethnic and Racial Studies*. 2001, roč. 24, č. 6, s. 925-948. ISSN 0141-9870. DOI: 10.1080/713766482. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/713766482>

NAIRN, Tom. Moderní Janus. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 143-153. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 29. ISBN 8086429202.

ZÜRCHER, Erik Jan. *Turkey: a modern history*. 3rd ed. New York: I.B. Tauris, 2004, 418 s. ISBN 18-606-4958-0.

Odborné články:

Absorpční kapacita. *EuropskaUnia.sk* [online]. [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: http://www.europskaunia.sk/absorpcna_kapacita

Acquis communautaire. *Eurofond* [online]. 12.3.2007 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/industrialrelations/dictionary/definitions/acquiscommunautaire.htm>

ACHER, John, Henriette JACOBSEN a Ben HARDING. Danish court fines Kurd TV for promoting terrorism. *Reuters* [online]. 13.1.2012 [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2012/01/13/us-denmark-tv-turkey-idUSTRE80C1EU20120113>

EARLE, Edward Mead. The New Constitution of Turkey. *Political Science Quarterly* [online]. 1925, č. 1 [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2142408>

Enlargement: EU-Turkey relations. *European Commission* [online]. 7.1.2011 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_en.htm

GÖNENÇ, Levent. The 2001 Amendments to the 1982 Constitution of Turkey. *Ankara Law Review* [online]. 2004, č. 1 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/64/1536/16861.pdf>

HASSANPOUR, Amir, Tove SKUTNABB-KANGAS a Michael CHYET. The Non-Education of Kurds: A Kurdish Perspective. *International Review of Education* [online]. 1996, č. 4 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3444908>

KAL's Kurdish Genealogy Tree. *Kurdish Academy of Language* [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.kurdishacademy.org/?q=node/159>

Kurdish Language. *Kurdish Academy of Language* [online]. [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.kurdishacademy.org/?q=node/41>

MAHONEY, Robert. Discarding Reform, Turkey Uses the Law to Repress. *Committee to Protect Journalists* [online]. [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://cpj.org/2012/02/attacks-on-the-press-in-2011-turkeys-legal-problem.php>

MUTLU, Servet. Ethnic Kurds in Turkey: A Demographic Study. *International Journal of Middle East Studies* [online]. 1996, č. 4 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/176151>

PAUL, Jim. The Coup. *Middle East Research and Information Project (MERIP)* [online]. 1981, č. 93 [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011658>

ROBINS, Philip. The Overlord State: Turkish Policy and the Kurdish Issue. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* [online]. 1993, č. 4 [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2620591>

SIRKECI, Ibrahim. Exploring the Kurdish Population in the Turkish Context. *GENUS, An International Journal of Demography* [online]. 2000 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=838824&http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=838824

SMITH, Thomas W. Civic Nationalism and Ethnocultural Justice in Turkey. *Human Rights Quarterly* [online]. 2005, č. 2 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20069794>

Turecko chce zjednotený Cyprus do polovice roka 2012. *EurActiv* [online]. 11.7.2011 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/turecko-chce-zjednoteny-cyprus-do-polky-roka-2012-017451>

Turecko navrhlo „taiwanský model“ pre severný Cyprus. *EurActiv* [online]. 29.11.2011 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/clanok/turecko-navrhlo-taiwansky-model-pre-severny-cyprus-018219>

Turecko. *EurActiv* [online]. 1.2.2010 [cit. 2012-04-27]. Dostupné z: http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/turecko

Turkey must lift ban on pro-Kurdish daily. *Committee to Protect Journalists* [online]. 26.3.2012 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: <http://cpj.org/2012/03/turkey-must-lift-ban-on-pro-kurdish-daily.php>

Turkey's human rights challenges. SINCLAIR-WEBB, Emma. *Human Rights Watch* [online]. Los Angeles Times, 19.12.2011 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2011/12/19/turkeys-human-rights-challenges>

VILLELABEITIA, Ibon a Diana ABDALLAH. Turkey's Kurdish TV channel opens to mixed reviews. *Reuters* [online]. 2.1.2009 [cit. 2012-04-25]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2009/01/02/idUSL2352569>

Vstup Turecka do EÚ a cyperský problém. *EurActiv* [online]. 1.2.2010 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/zoznam_liniek/vstup-turecka-do-eu-a-cypersky-problem

Dokumenty a štatistiky:

20 Journalists Killed in Turkey since 1992/Motive Confirmed. *Committee to Protect Journalists* [online]. [cit. 2012-04-3]. Dostupné z: <http://cpj.org/killed/europe/turkey/>

2001 Torture. *Democratic Turkey Forum* [online]. 19.12.2010 [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: http://www.tuerkeiforum.net/enw/index.php/2001_Torture

2011 prison census: 179 journalists jailed worldwide. *Committee to Protect Journalists* [online]. 1.12.2011 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://cpj.org/imprisoned/2011.php>

Abolitionist And Retentionist Countries. *Amnesty International* [online]. [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://amnesty.org/en/death-penalty/abolitionist-and-retentionist-countries>

Constitution of the Republic of Turkey. In: National Legislative Bodies, 1982. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127495.pdf

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms CETS No.: 005. *Council of Europe: Treaty Office* [online]. 28.4.2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=005&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

EUROPEAN COMMISSION. *Progress Report fo Turkey*. 1998 - 2011. Dostupné z: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=123&l=2>

EUROPEAN COUNCIL. *European Council in Copenhagen 21 - 22 June 1993: Conclusions of the Presidency*. Kodaň, 1993. Dostupné z: http://ec.europa.eu/bulgaria/documents/abc/72921_en.pdf

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Death penalty abolition: Death penalty as inhuman and degrading treatment*. 2011. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C20F17A5-5F49-47C9-9CBD-A2A26985E099/0/FICHES_Abolition_peine_de_mort_EN.pdf

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd*. Dostupné z: http://www.radaeuropy.sk/swift_data/source/dokumenty/Dohovory/SVK_CONV.pdf

Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie: Charta základných práv Európskej únie. In: Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010.

Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii. In: *Úradný vestník Európskej únie*. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2008. Dostupné z: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/fxac08115skc_002.pdf

Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. *United Nations Treaty Collection* [online]. 8.5.2012 [cit. 2012-05-8]. Dostupné z: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-9-b&chapter=4&lang=en

Protocol No. 13 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, concerning the abolition of the death penalty in all circumstances CETS No.: 187. *Council of Europe: Treaty Office* [online]. 28.4.2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=187&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

Protocol No. 6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the Abolition of the Death Penalty CETS No.: 114. *Council of Europe: Treaty Office* [online]. 28.4.2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=114&CM=8&DF=28/04/2012&CL=ENG>

Report to the Turkish Government on the visit to Turkey carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 17 June 2009. COUNCIL OF EUROPE: COMMITTEE FOR THE PREVENTION OF TORTURE. *Refworld: The Leader in Refugee Decision Support* [online]. 31.3.2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: http://www.unhcr.org/refworld/publisher/COECPT/COUNTRYREP/TUR_4d944d592_0.html

The Turkish presence in Europe: migrant workers and new European citizens. PEHLIVAN, Fatma. *Council of Europe: Parliamentary Assembly* [online]. 10.11.2006 [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc06/EDOC11097.pdf>

Treaty of Lausanne. *The World War I Document Archive* [online]. 20.5.2009 [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: http://www.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne

Turkey Constitution. In: Turecko, 2007. Dostupné z: http://www.radaeuropy.sk/swift_data/source/dokumenty/Dohovory/SVK_CONV.pdf

Turkey: Country Summary. *Human Rights Watch* [online]. 2012 [cit. 2012-04-3]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/turkey_2012.pdf

Turkey: Situation of Kurds in western cities such as Ankara, Istanbul, Izmir, Konya and Mersin; resettlement to these cities (2006-2008). IMMIGRATION AND REFUGEE BOARD OF CANADA. *Refworld: The Leader in Refugee Decision Support* [online]. [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/topic,4565c22532,4565c25f3fb,4885a91815,0,IRBC,,.html>

Zoznam príloh

Príloha č.1: Prehľad kapitol a dátum otvorenia rokovaní s Tureckom	41
Príloha č.2: Prehľad počtu obyvateľov tureckého a kurdskeho pôvodu podľa regiónov	42
Príloha č.3: Rozvetvenie kurdskeho jazyka	44
Príloha č.4: Prehľad výšky HDP regiónov s viac než 50% kurdským obyvateľstvom	45
Príloha č.5: Kurdi v Európe.....	46

Príloha č.1: Prehľad kapitol a dátum otvorenia rokovaní s Tureckom

1. Free movement of goods	
2. Freedom of movement of workers	
3. Right of est. & freedom to provide services	
4. Free movement of capital	opened: 19 December 2008
5. Public procurement	
6. Company law	opened: 17 June 2008
7. Intellectual property rights	opened: 17 June 2008
8. Competition policy	
9. Financial services	
10. Information society and media	opened: 19 December 2008
11. Agriculture and rural development	
12. Food safety, vet. & phytosanitary policy	opened: 30 June 2010
13. Fisheries	
14. Transport policy	
15. Energy	
16. Taxation	opened: 30 June 2009
17. Economic and monetary policy	
18. Statistics	opened: 26 June 2007
19. Social policy and employment	
20. Enterprise and industrial policy	opened: 29 March 2007
21. Trans-European networks	opened: 19 December 2007
22. Regional pol. & coord. of structural instr.	
23. Judiciary and fundamental rights	
24. Justice, freedom and security	
25. Science and research	opened and provisionally closed: 12 June 2006
26. Education and culture	
27. Environment	opened: 21 December 2009
28. Consumer and health protection	opened: 19 December 2007
29. Customs union	
30. External relations	
31. Foreign, security and defense policy	
32. Financial control	opened: 26 June 2007
33. Financial and budgetary provisions	
34. Institutions	
35. Other issues	

Zdroj: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/enlargement_process/accesion_process/how_does_a_country_join_the_eu/negotiations_croatia_turkey/overview_negotiations_tr_en.pdf

Príloha č.2: Prehľad počtu obyvateľov tureckého a kurdskeho pôvodu podľa regiónov

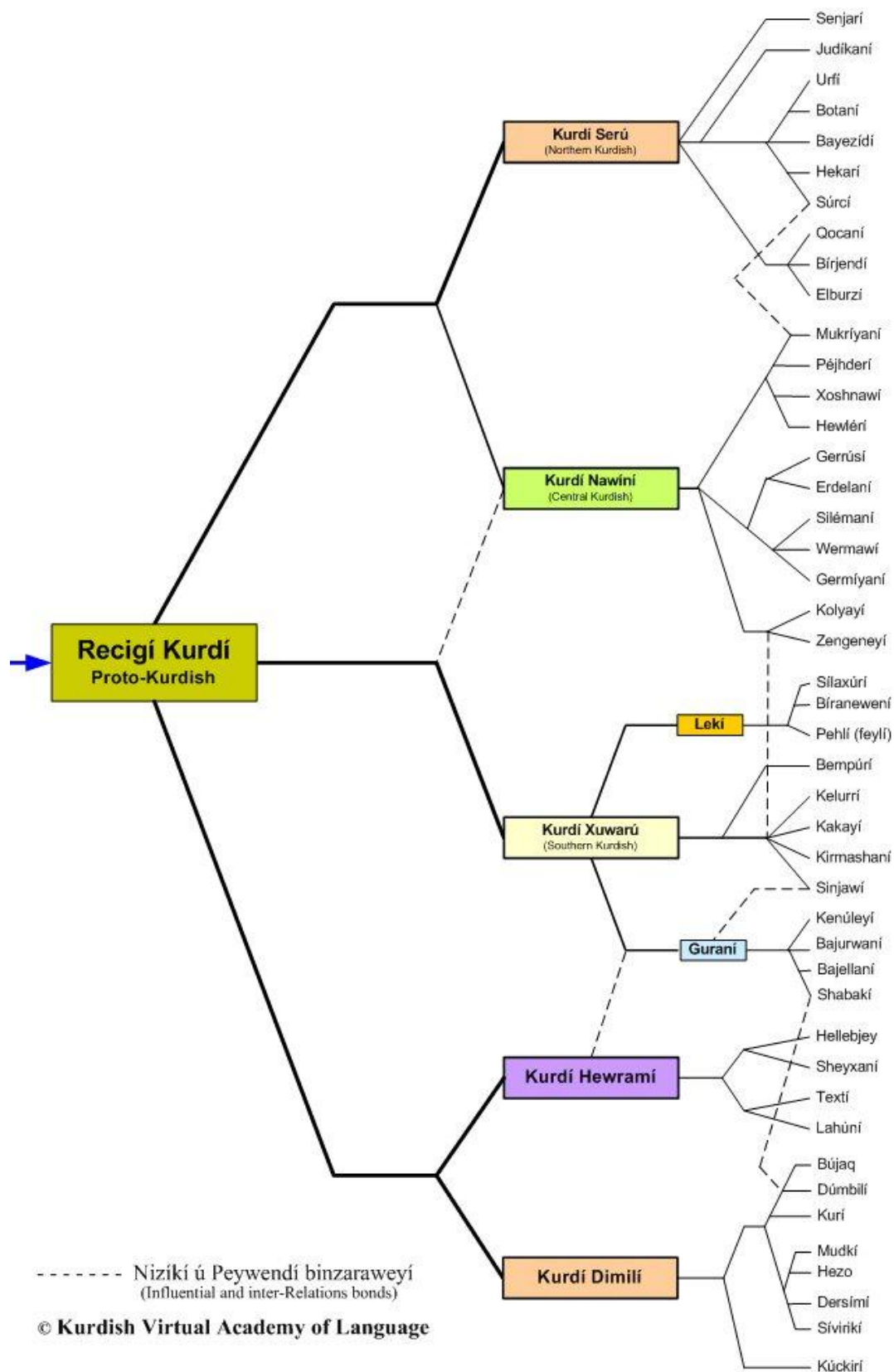
Province	Census		Estimated Total Population 1990	Adjusted Estimate 1990	Estimated Kurdish	
	Total 1965	Population 1990			Population after Adjustment 1990	% Kurds in Total Population 1990
Adana	902.7	1,934.9	1,934.2	1,934.2	194.3	10.05
Adıyaman	267.3	513.1	483.8	483.8	211.4	43.69
Afyonkarahisar	502.2	739.2	669.3	669.3	0.2	0.02
Ağrı	247.0	437.1	437.1	437.1	307.9	70.45
Amasya	285.7	357.2	371.3	357.2	2.7	0.76
Ankara	1,644.3	3,615.6	3,085.2	3,615.6	243.6	6.74
Antalya	486.9	1,132.2	1,049.1	1,132.2	46.8	3.22
Artvin	210.1	212.8	269.6	212.8	0.05	0.02
Aydın	542.9	824.8	832.1	832.1	33.9	4.07
Balıkesir	708.3	973.3	994.1	973.3	24.1	2.48
Bilecik	139.0	175.5	175.3	175.3	6.9	3.93
Bingöl	150.5	250.9	282.4	250.9	192.3	76.63
Bitlis	154.1	330.1	266.6	266.6	170.7	64.03
Bolu	383.9	536.9	533.7	533.7	3.3	0.61
Burdur	195.0	254.9	295.9	254.9	0.5	0.20
Bursa	755.5	1,603.1	1,438.1	1,603.1	71.7	4.47
Çanakkale	350.3	432.2	492.6	432.2	0.6	0.13
Çankırı	250.7	279.1	335.5	279.1	3.5	1.26
Çorum	485.6	609.9	671.1	609.9	23.7	3.89
Denizli	463.4	750.9	750.3	750.3	23.1	3.08
Diyarbakır	476.0	1,094.9	1,060.2	1,060.2	771.6	72.78
Edirne	303.2	404.6	442.5	404.6	0.6	0.14
Elazığ	322.7	498.2	572.0	498.2	215.0	43.15
Erzincan	258.6	299.3	390.3	299.3	59.1	19.74
Erzurum	628.0	848.2	860.1	848.2	135.6	16.22
Eskişehir	415.1	641.1	717.3	641.1	19.9	3.10
Gaziantep	511.0	1,140.6	1,067.6	1,140.6	167.1	13.22
Giresun	428.0	499.1	681.1	499.1	1.3	0.26
Gümüşhane	262.7	276.7	358.6	276.7	5.7	2.07
Hakkari	83.9	219.8	176.4	176.4	157.8	89.47
Hatay	506.2	1,109.8	1,156.4	1,109.8	60.8	5.48
Isparta	266.2	434.8	418.2	418.2	1.1	0.27
İçel	511.3	1,267.0	1,201.3	1,267.0	123.1	9.71
İstanbul	2,293.8	7,309.2	5,621.0	7,309.2	596.4	8.16

(continued)

Province	Census		Estimated Total Population 1990	Adjusted Estimate 1990	Estimated Kurdish Population after Adjustment 1990	% Kurds in Total Population 1990
	Total 1965	Population 1990				
İzmir	1,234.7	2,694.8	2,431.7	2,694.8	186.3	6.91
Kahramanmaraş	438.4	893.0	863.9	863.9	132.8	15.37
Kars	606.3	662.2	770.7	770.7	146.6	19.02
Kastamonu	441.6	423.6	607.5	423.6	1.1	0.25
Kayseri	536.2	943.5	949.8	949.8	43.3	4.56
Kırklareli	258.4	309.5	395.2	309.5	0.7	0.24
Kırşehir	196.8	256.9	320.7	256.9	17.0	6.61
Kocaeli	355.5	936.2	754.4	936.2	74.3	7.94
Konya	1,122.6	1,967.8	1,932.3	1,932.3	104.8	5.42
Kütahya	398.1	578.0	586.0	586.0	0.2	0.03
Malatya	452.6	702.1	752.4	702.1	120.7	17.20
Manisa	748.5	1,154.4	1,183.9	1,154.4	41.2	3.48
Mardin	397.9	769.9	787.3	769.9	576.2	74.84
Muğla	334.9	562.8	564.0	564.0	11.6	2.06
Muş	198.7	376.5	364.5	364.5	246.6	67.75
Nevşehir	203.3	289.5	346.5	289.5	6.1	2.10
Niğde	362.4	602.7	559.4	559.4	14.5	2.59
Ordu	543.9	830.1	867.7	830.1	0.4	0.04
Rize	281.1	348.8	401.3	401.3	0.2	0.06
Sakarya	404.1	683.1	672.7	683.1	19.3	2.82
Samsun	755.9	1,158.4	1,247.2	1,158.4	6.7	0.58
Şanlıurfa	450.8	1,001.5	771.2	771.2	368.9	47.84
Siirt	264.8	590.6	554.5	554.5	436.9	78.78
Sinop	266.1	265.2	402.2	265.2	2.1	0.80
Sivas	705.2	767.5	937.9	767.5	90.0	11.72
Tekirdağ	287.4	468.8	454.7	468.8	15.5	3.30
Tokat	495.3	719.3	710.9	710.9	12.2	1.71
Trabzon	595.8	795.8	928.2	795.8	0.3	0.04
Tunceli	154.2	133.1	228.6	133.1	74.4	55.90
Uşak	190.5	290.3	298.6	298.6	0.6	0.21
Van	266.8	637.4	568.0	568.0	401.6	70.70
Yozgat	437.9	579.2	670.5	579.2	13.1	2.25
Zonguldak	650.2	1,073.6	1,161.3	1,073.6	1.4	0.13
Total	31,391.4	56,475.0	55,136.4	55,939.1	7,046.2	12.60

Zdroj: Mutlu Servet, Ethnic Kurds in Turkey: A Demographic Study, s.526 - 527

Príloha č.3: Rozvetvenie kurdskeho jazyka

Zdroj: <http://www.kurdishacademy.org/?q=node/159>

Príloha č.4: Prehľad výšky HDP regiónov s viac než 50% kurdským obyvateľstvom

	1998	1999	2000	2001	Percentuálne zastúpenie Kurdov
Turecko	4.204	3.835	4.025	2.905	12,60%
Ađrý	827	878	824	568	70,45%
Bingöl	1.221	1.135	1.065	795	76,63%
Bitlis	1.075	955	883	646	64,03%
Diyarbakýr	1.875	1.659	1.691	1.313	72,78%
Hakkari	1.181	1.030	1.122	836	89,84%
Mardin	1.523	1.124	1.151	983	74,84%
Muğ	828	802	725	578	67,75%
Siirt	1.401	1.298	1.399	1.111	78,78%
Tunceli	2.397	2.487	1.990	1.584	55,90%
Van	1.212	1.109	1.118	859	70,70%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe International Monetary Fund, September 2011 World Economic Outlook; http://www.tuik.gov.tr/ulusalhesapapp/ulusalhesap_ing.zul?tur=2; Mutlu Servet, Ethnic Kurds in Turkey: A Demographic Study, s.526 - 527

Príloha č.5: Kurdi v Európe

Kurdi a kurdský problém nám nie je tak fyzicky vzdialený, ako by sme si mohli myslieť. Pod vplyvom nepriaznivých podmienok, v ktorých Kurdi v Turecku žili a žijú, sa rozhodli migrovať. Ich pohyb smeroval západne v rámci krajiny a následne za do Európy. Po prvej svetovej vojne sa začala vláda prezidenta Mustafu Kemala Atatürka. Ten zaviedol ideológiu nedeliteľnosti Turecka a jednoty národa, ktorá prežíva dodnes, nazývaná „Kemalizmus“. Dôsledkom tejto vnútornej politiky bolo prenasledovanie Kurdov, ich sťahovanie a nútená asimilácia. Tieto a množstvo iných dôvodov prinútilo Kurdov hľadať si iný domov.

Ich kroky viedli do Európy, ako je známe, väčšinou do Nemecka. Tam dodnes tvoria početnú komunitu. Okrem Nemecka ich vo väčšom zastúpení nájdeme aj vo Francúzsku, či Švajčiarsku. Práve v Nemecku však majú migranti z Turecka najväčšiu základňu. V nasledujúcej tabuľke vidíme porovnanie rôznych európskych krajín a počet tureckých a kurdských imigrantov v nich. Počet udáva celkové množstvo Turkov a Kurdov v krajine (teda aj tých, ktorí prijali občianstvo).

Tabuľka č.1: Počet Turkov a Kurdov vo vybraných krajinách Európy

	Turci	Z toho Kurdi
Nemecko	2 014 300	600 000
Francúzsko	208 000	100 000
Holandsko	154 300	70 000
Svajčiarsko	78 600	60 000
Belgicko	81 700	50 000
Rakúsko	311 200	50 000

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa The Kurdish Diaspora, <http://www.institutkurde.org/en/kurdorama/>; Ali Riza GÜLÇIÇEK, The Turkish presence in Europe: migrant workers and new European citizens, s.6

Tabuľku č.2 opisujúcu množstvo Turkov a Kurdov v Európe uvádzam kvôli všeobecnej predstave o množstvách, nie kvôli absolútnosti čísel. Vzhľadom na politický podtext tohto problému, nedostatok alebo úplnú neexistenciu prieskumov a štatistík ohľadom migrácie Kurdov je otázne, nakoľko sú verejne prístupné údaje zo zdrojov relevantné. Informácie ohľadom počtu Kurdov v európskych krajinách boli žiaľ dostupné iba pre rok 1995, preto som aj počty Turkov volila rovnako pre ten istý rok, z dôvodu relevantnej komparácie dát. Navyše množstvo údajov pravdepodobne pochádza iba z odhadov – tým dochádza ku skresleniu výsledkov a prezentovaniu nereálnych výsledkov, podľa ktorých je sa v niektorých krajinách nachádza viac Kurdov ako celkovo Turkov (viď príloha č.3 – kompletná tabuľka s prehľadom počtu migrantov z Turecka v Európe).

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené počty migrantov z Turecka v rôznych európskych krajinách:

Tabuľka č.2: Vývoj migrácie Turkov do vybraných európskych krajín

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Belgicko	69.2	56.2	45.9	42.6	41.3	39.9	39.7	39.4
Dánsko	36.6	35.2	33.4	31.9	30.3	30.0	29.5	28.8
Fínsko	1.7	1.8	2.0	2.1	2.3	2.4	2.6	2.9
Francúzsko	205.0	-	-	-	-	-	-	229.0
Holandsko	100.7	100.8	100.3	100.3	101.8	100.6	98.9	96.8
Nemecko	2 053.6	1 998.5	1 947.9	1 912.2	1 877.7	1 764.3	1 764.0	1 738.8
Rakúsko	129.6	127.3	126.9	126.8	124.8	120.0	115.5	111.0

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <http://www.oecd-ilibrary.org.ezproxy.vse.cz/docserver/download/fulltext/8108071ec040.pdf>

Podľa tabuľky, ktorá zachycuje priebeh migrácie Turkov do jednotlivých krajín západnej Európy vieme pomerne jednoznačne povedať, že trend je klesajúci, t.j. do krajín západnej Európy imigruje čím ďalej, tým menej Turkov. Okrem Francúzska, ktoré neposkytlo potrebné informácie a Holandska, kde trend nie je jednoznačný, vo všetkých ostatných pozorovaných krajinách sa počet imigrovaných Turkov konštantne znižuje. Na základe týchto informácií by sme mohli povedať, že imigračný „boom“ je už za nami a v budúcnosti by nemali nastať prudšie nárasty týchto ukazovateľov.

Príčin prečo Kurdi opúšťali svoju domovinu bolo množstvo. Jednou z najjednoduchších ale bola politická sloboda, možnosť beztriestného používania svojho rodného jazyka, či možnosť legálneho vytvárania asociácií či organizácií. Okrem toho ich v Nemecku čakali vyhliadky na lepšiu ekonomickú či sociálnu situáciu. V roku 1961 bola podpísaná bilaterálna dohoda medzi Nemeckom a Tureckom, ktorá umožňovala Turkom migráciu do Nemecka za pracovným účelom – Nemecko pociťovalo nedostatok pracovnej sily a preto si v tomto smere vytvorilo s Tureckom špeciálne pracovné podmienky na práce s časovým obmedzením⁷⁸. Po tom, ako boli potreby nemeckého pracovného trhu uspokojené a podobné programy s Tureckom ukončené, Kurdi iba zmenili formu migrácie na žiadosť o azyl. Tento spôsob migrácie do Nemecka bol čím ďalej tým populárnejší, až sa v druhej polovici sedemdesiatych rokov vyšplhalo percento tureckých žiadateľov o azyl na 90%⁷⁹.

Tabuľka č.3: Počet a percentuálne vyjadrenie žiadateľov o azyl z Turecka

	1997	1999	2001	2003	2005	2006
Celkovo	104 353	95 113	88 287	50 563	28 914	21 029
Turci	25 937	9 065	10 869	6 301	2 958	1 949
%	24,86%	9,53%	12,31%	12,46%	10,23%	9,27%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <http://www.oecd-ilibrary.org.ezproxy.vse.cz/docserver/download/fulltext/8108071ec040.pdf>

⁷⁸ Mr Ali Riza GÜLÇİÇEK, Turkish presence in Europe: migrant workers and new European citizens, s.5; <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc06/EDOC11097.pdf>

⁷⁹ Alynna J.Lyon, Emek M.Uçare, Mobilizing ethnic conflict: Kurdish separatism in Germany and the PKK, s.931

Podobne ako pri predchádzajúcej tabuľke, ktorá opisovala celkové obyvateľstvo tureckej národnosti v Nemecku, aj tabuľka žiadateľov o azyl nám potvrdzuje klesajúcu tendenciu. Počet žiadostí o nemecký azyl jednak klesol numericky na cca. jednu pätinu žiadostí oproti roku 1997, súčasne klesá aj percentuálne zastúpenie Turkov na celkovom počte žiadostí o azyl.

Silná motivácia k imigrácii do Nemecka bola možnosť realizovať sa ako Kurd. Vytvárali si množstvo kultúrnych spoločenstiev, z ktorých viacero bolo prepojených s nemeckou „pobočkou“ PKK⁸⁰. Diaspóra Kurdov, ktorá tu vznikla bola ponímaná ako lobbystická skupina, ktorá mala tlačiť na nemeckú vládu, ktorá mala zasa reťazovou reakciou ovplyvňovať tureckú vládu v postoji ku Kurdom – tj. vytvárať Kurdom v Turecku lepšie podmienky pre život.

Kurdská organizácia PKK ale nebola nazývaná teroristickou organizáciou pre nič za nič. Ovplyvňovať Nemcov sa snažili prevažne násilnou cestou. Boli to protesty, hladovky a rebélie v Nemecku, alebo financovanie teroristických a násilných akcií v Turecku. Po desiatich rokoch monitorovania tak bola skupina PKK v Nemecku v roku 1993 zakázaná ako teroristická skupina⁸¹. Po tomto kroku zakladateľ organizácie, Abdullah Öcalan prisľúbil uvoľnenie napätia a násilia, ktoré PKK páchala, aby vďaka tomu boli schopní docieľiť politické riešenie situácie. Jeho slová sa potvrdili, násilie bolo naozaj obmedzené, a tak keď Nemci nechceli riskovať celosvetovú kritiku, museli od zákazu organizácie odstúpiť. Stalo sa tak v roku 1998, kedy jej status bol zmenený z teroristickej organizácie na zločineckú organizáciu⁸². Krátko na to, v roku 1999 bol vodca skupiny zatknutý a odsúdený. Pôvodne mu bol navrhovaný trest smrti, no Turecko sa už v tej dobe snažilo o vstup do EÚ a týmto krokom by sa v očiach európskych krajín úplne zdiskreditovalo. Trest mu preto bol upravený na doživotné väzenie.

Okrem Európy Turci prúdia na stredný východ, do severnej Ameriky, Oceánie, Ruska, strednej Ázie, Azerbajdžanu a Izraelu. V roku 2002 ale vo všetkých týchto krajinách prebývalo „iba“ zhruba 493 000 Turkov, z celkového počtu 3 551 544 Turkov, ktorý žijú mimo svojej domoviny. Zvyšok imigroval do krajín západnej Európy.⁸³ Nevyhýbajú sa ani Českej republike (222) či Slovensku (30).

⁸⁰ Alynna J.Lyon, Emek M.Uçare, Mobilizing ethnic conflict: Kurdish separatism in Germany and the PKK, s.931

⁸¹ Tamtéž

⁸² Tamtéž

⁸³ Mr Ali Riza GÜLÇIÇEK, Turkish presence in Europe: migrant workers and new European citizens, s.6; <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc06/EDOC11097.pdf>